

**ZAŁĄCZNIK DO WNIOSKU WÓJTA GMINY KOŚCIELISKO
O WYZNACZENIE OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH
I OBSZARÓW REWITALIZACJI NA TERENIE GMINY KOŚCIELISKO**

**Obszary zdegradowane
i obszary rewitalizacji
w Gminie Kościelisko –
DIAGNOZA.**

Przygotowując się do opracowania wniosku o wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji, niezbędne jest przygotowanie diagnozy dotychczasowych uwarunkowań funkcjonowania gminy. Pozwala ona zebrać informacje, które posłużą do przygotowania strategii działania oraz prowadzenia konsultacji społecznych w sprawach ważnych dla społeczności lokalnej. Jej przeprowadzenie podnosi skuteczność świadczenia komplementarnych usług oraz dostarcza wiedzy do ewaluacji. Podczas jej wykonywania uwidaczniają się problemy, które z perspektywy mieszkańców stanowią rzeczywiste utrudnienia i potrzeby.

Diagnoza ma na celu przede wszystkim analizę dostępnych źródeł wiedzy o środowisku lokalnym, na danym obszarze. Podstawę do opracowanej diagnozy stanowi wtórna analiza danych (czyli analiza z biurka, tzw. desk research), polegająca na wykorzystaniu dostępnych danych wtórnych. Publikacje, raporty, biuletyny, bazy danych, dane statystyczne w których zawarte informacje są analizowane pod kątem rzetelności, wiarygodności i aktualności. Jednakże, aby diagnoza była kompleksowa i charakteryzowała się spójnością działań konieczne jest dotarcie do mieszkańców i szeroko pojęte konsultacje społeczne.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej na obszarze gminy ma na celu wyznaczenie obszarów zdegradowanych. Niniejszą analizę przeprowadzono w oparciu o metodologię określoną w Ustawie z dnia 9 października 2015r o rewitalizacji, która zakłada wykorzystanie obiektywnych i weryfikowalnych mierników i metod badawczych dostosowanych do lokalnych uwarunkowań.

Analizie poddano kluczowe dla rozwoju gminy czynniki, obrazujące przede wszystkim poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Diagnoza ta stanowi punkt wyjścia do kolejnych działań zmierzających do identyfikacji obszarów działania gminy, które wymagają wdrożenia projektów rewitalizacyjnych. Wnioski z diagnozy pozwolą na identyfikację obszarów kryzysowych i przygotowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które pozwolą na wyjście z sytuacji kryzysowej. Kwantyfikowalne i weryfikowalne dane pozwalające zdiagnozować obszary problemowe w gminie pozyskano z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego, Banku Danych Lokalnych, Urzędu Gminy Kościelisko, Powiatowego Urzędu Pracy, Policji, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i innych.

Uzyskanie danych ilościowych pozwoliło na wyodrębnienie obszarów charakteryzujących się koncentracją problemów, które w dalszym etapie prac powinny stać się przedmiotem głębokiej analizy w oparciu o inne niż statystyczne metody.

Analiza zjawisk kryzysowych została przeprowadzona z uwzględnieniem trzech podstawowych rodzajów problemów społecznych, gospodarczych oraz przestrzennych – infrastrukturalnych.

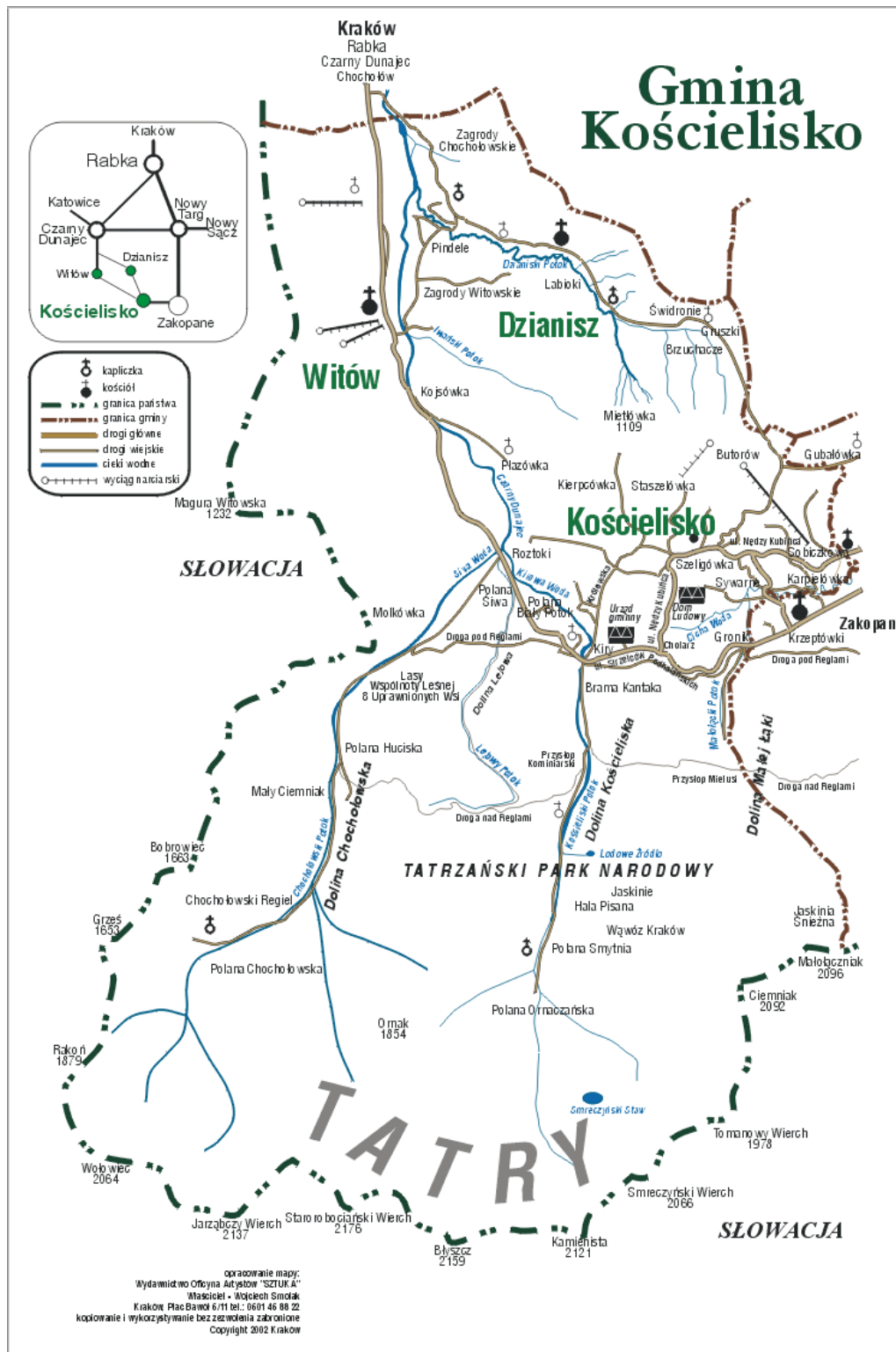
Podstawowym kryterium uznania obszaru za zdegradowany według przedstawionej diagnozy należą m. in.:

- problem demograficzny – depopulacja
- niska aktywność społeczna mieszkańców, niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorców
- problemy społeczne związane z wysokim odsetkiem ludności korzystającej z pomocy społecznej z różnych powodów – ubóstwo, bezradność, niepełnosprawność, alkoholizm, dzietność
- bezrobocie
- przestępczość
- brak dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości
- przekroczenie standardów jakości środowiska,
- problemy przestrzenno funkcjonalne w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną
- degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych – energooszczędność, ochrona środowiska.

Wystąpienie powyższych zjawisk, w różnych konfiguracjach, w tym również wszystkich jednocześnie może świadczyć o kryzysowej sytuacji danego obszaru. Wyniki przeprowadzonej analizy wskażą, określą dynamikę występowania zjawisk kryzysowych, jak również pozwolą zidentyfikować w obrębie sołectw – tzw. obszary zdegradowane, w których następuje największa intensywność negatywnych zjawisk.

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KOŚCIELISKO

Mapa Gminy Kościelisko

Źródło: www.koscieliska.pl

Jak wskazują badania dotyczące czynników wpływających na lokalizację inwestycji w środowisku lokalnym, nie bez znaczenia dla interesariuszy pozostaje dobre położenie gminy.

Biorąc pod uwagę ten aspekt, trzeba zaznaczyć, iż Gmina Kościelisko ma pod względem geograficznym położenie korzystne. Gmina Kościelisko położona jest w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie tatrzańskim. Usytuowana jest w Rowie Kościeliskim, w południowej części Pogórza Gubałowskiego oraz dorzeczu rzeki Czarny Dunajec, która powstaje z połączenia potoków Kirowej i Siwej Wody. Do Gminy Kościelisko należą Tatry Zachodnie.

Gmina Kościelisko sąsiaduje wschodu z miastem Zakopane i północnego wschodu gminą Poronin, od północy i północnego zachodu z gminą Czarny Dunajec, od południa z Tatrzańskim Parkiem Narodowym i od południowego zachodu Słowacją.

Prowadzą tu drogi dojazdowe od Krakowa i ze Śląska oraz w niewielkiej odległości znajduje się przejście graniczne ze Słowacją w Suchej Horze.

W skład gminy wchodzi 3 sołectwa – Kościelisko, Witów oraz Dzianisz. Powierzchnia gminy wynosi, a poszczególnych sołectw: Kościelisko 54 km², Dzianisz 18 km², Witów 65 km². W granicach Tatrzańskiego Parku Narodowego położonych jest część sołectw Witów i Kościelisko, w sumie 82 km².

Gmina Kościelisko zajmuje 0,91% terenu całego województwa małopolskiego i 29,05% powiatu tatrzańskiego.

Tabela nr 1 Powierzchnia jaką zajmują wsie w Gminie Kościelisko

MIEJSCOWOŚĆ	POWIERZCHNIA [km ²]	POWIERZCHNIA MIEJSCOWOŚCI W GRANICACH TPN [km ²]
Kościelisko	54	41
Witów	65	41
Dzianisz	18	0
RAZEM:	137	82

Źródło: Urząd Gminy Kościelisko.

Gmina Kościelisko wyróżnia się różnorodnością rzeźby terenu: gór i pogórza. W Tatrach Zachodnich leżą najpiękniejsze i najliczniej odwiedzane doliny tatrzańskie tj. Dolina Chochołowska, Dolina Kościeliska, Dolina Lejowa i Dolina Małej Łąki ze szlakami turystycznymi, które prowadzą na szczyty tatrzańskie. Również w obrębie Pogórza Gubałowskiego przebiegają szlaki turystyczne.

Gmina posiada dogodne powiązania komunikacyjne z głównymi ciągami drogowymi o charakterze ponadregionalnym. Przez jej teren przebiega droga wojewódzka nr 958 relacji Chabówka - Raba Wyżna - Czarny Dunajec - Witów - Kościelisko - Zakopane. Gmina Kościelisko nie posiada powiązań kolejowych. Najbliższa stacja kolejowa znajduje się w Zakopanem w odległości około 8 km od Kościeliska.

Gmina Kościelisko należy do jednych z najbardziej zalesionych. Lasy te należą do piętra regla dolnego, drzewostany mają pochodzenie wtórne, dominują świerki pochodzące z siewu lub sadzenia. Lasy i grunty leśne na terenie gminy zajmują obszar 7 985,92 ha¹, co stanowi 57,9% jej powierzchni, z czego grunty leśne publiczne ogółem stanowią 3 861,92 ha, natomiast grunty leśne prywatne 4 124,00 ha.

W przeszłości Gmina Kościelisko miała charakter typowo rolniczy, wszystkie gospodarstwa rolne były i są nadal gospodarstwami indywidualnymi. Obecnie obserwuje się odchodzenie od rolnictwa. Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010r. na terenie gminy zarejestrowanych było ogółem 900 gospodarstw rolnych. Powierzchnie do 1 ha posiada – 298 gospodarstw rolnych, a powyżej 1 ha – 602 gospodarstwa rolne. Ogólna ich powierzchnia wynosi 2 599,62 ha.

Wartość przyrodnicza obszaru gminy Kościelisko jest ogromna, występują tu chronione gatunki flory i fauny oraz gatunki pospolite. Można spotkać wiele różnych gatunków ssaków i ptaków.

OTOCZENIE SPOŁECZNO GOSPODARCZE

Głównymi funkcjami gminy ze względu na jej atrakcyjne położenie geograficzne jest: turystyka, i związana z nią działalność gospodarcza ~~w głównej mierze usługowa~~ (noclegi, drobny handel) oraz podstawowe usługi dla ludności, w mniejszym stopniu pasterstwo czy działalność rolnicza.

Ośrodek administracyjny Gminy znajduje się w miejscowości Kościelisko, przy ul. Strzelców Podhalańskich 44.

ASPEKT DEMOGRAFICZNY

¹ Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Ogólna liczba ludności w Gminie Kościelisko na koniec 2014r. wynosiła 8 639 mieszkańców, co stanowiło 12,7% ludności powiatu. Spośród ogółu mieszkańców większość stanowiły kobiety, i tak w 2014r większość ta stanowiła 51% ogółu ludności gminy, a zatem 4 412 osób, gdzie w tym samym czasie mężczyzn było 4 227 osób.

Średnia gęstość zaludnienia w gminie w tym czasie wyniosła 63 osoby na km². W 2007r. teren gminy zamieszkiwało 8 057 osób. Porównując rok 2009 z rokiem 2010 można zaobserwować szybki wzrost liczby ludności Gminy, analizując lata 2007 – 2014 wykazują stały trend wzrostowy. Związane jest to głównie z migracją ludności z innych terenów Polski, na co może wpływać atrakcyjne położenie Gminy oraz oddanie do użytku dużej ilości mieszkań deweloperskich.

Tabela nr 2 Liczba ludności w Gminie Kościelisko w latach 2007 – 2014

lata	LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA GMINĘ KOŚCIELISKO		
	ogółem	mężczyźni	kobiety
2007	8 057	3 953	4 104
2008	8 106	3 965	4 141
2009	8 163	3 988	4 175
2010	8 434	4 138	4 296
2011	8 494	4 181	4 313
2012	8 580	4 207	4 373
2013	8 621	4 224	4 397
2014	8 639	4 227	4 412

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Z Banku Danych Lokalnych wynika, iż gęstość zaludnienia na obszarze gminy niewiele się zmienia, a raczej wykazuje tendencję do pozostawania na stałym poziomie.

Średnia gęstość zaludnienia na terenie Gminy Kościelisko wynosiła w 2007 roku 59 osób na 1 km² i była niższa od średniej dla Powiatu Tatrzańskiego, wynoszącej 138 os/km². Obecnie średnia gęstość na terenie Gminy Kościelisko na rok 2014 wynosi 63 os/km² i utrzymuje się ten stan niezmienny już od 3 lat (dla Powiatu Tatrzańskiego w 2014r, wskaźnik ten wyniósł 144 os/km²)

Jak obserwujemy największą liczbę mieszkańców posiadała miejscowość Kościelisko. W 2014r. liczba mieszkańców tej wsi stanowiła 52,3% ogółu mieszkańców gminy i sytuacja ta

na przestrzeni lat się zasadniczo nie zmienia. Drugą miejscowością pod względem liczby mieszkańców jest Dzianisz - 27,2% oraz w dalszej kolejności Witów, w którym tych mieszkańców odnotowano najmniej - 20,5% ogółu mieszkańców, a zatem sytuacja w udziale procentowym na przestrzeni kilku lat nie zmienia się zasadniczo i pozostaje na podobnym poziomie.

Przy stałym wzroście liczby mieszkańców, niepokojącym jest jednak fakt, iż od paru lat liczba urodzeń dzieci pozostaje na stałym poziomie, lub ma tendencję spadkową, co nie jest korzystne z perspektywy rozwoju społeczno – ekonomicznego i przyczynia się do starzenia społeczeństwa zamieszkującego dany teren. Zmniejsza się również współczynnik płodności kobiet dla Gminy Kościelisko, który wynosił w 2012r roku 41,4 natomiast w 2014 roku spadł już do 40,7. Jest to stosunek urodzeń żywych w danym okresie na 1000 kobiet w wieku od 15 – 45 lat.

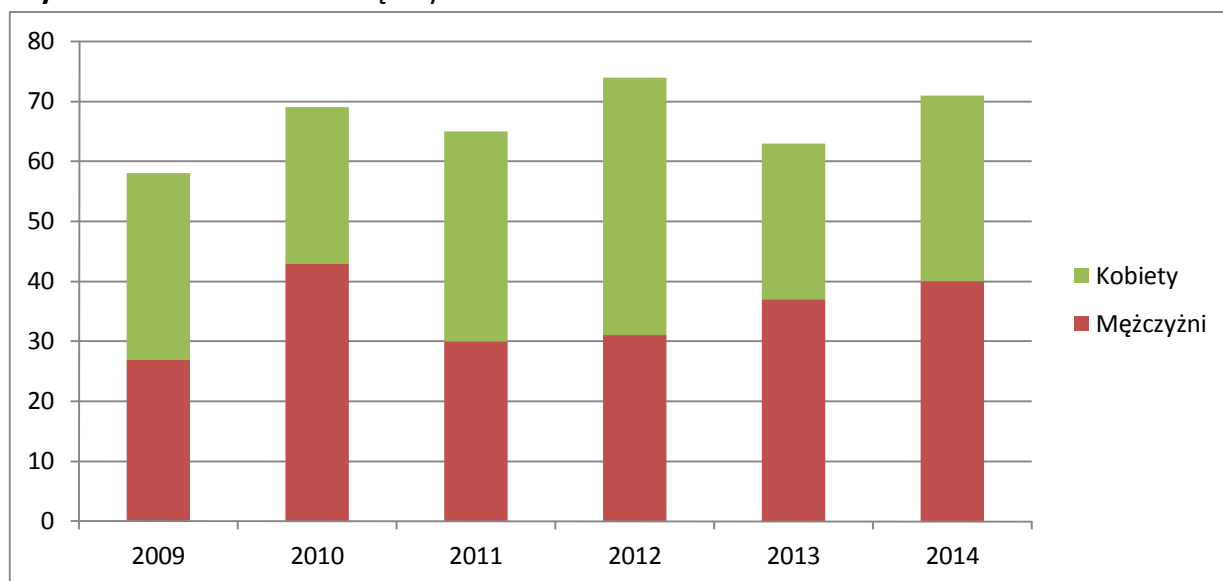
Tabela nr 3 Liczby urodzin dzieci w Gminie Kościelisko

LICZBY URODZIN DZIECI W GMINIE KOŚCIELISKO			
Lata	Urodzenia	Kobiety	Mężczyźni
2007	77	29	48
2008	85	41	44
2009	79	41	38
2010	79	38	41
2011	99	44	55
2012	79	41	38
2013	89	40	49
2014	82	36	46

Źródło: Opracowanie na podstawie Bank Danych Lokalnych

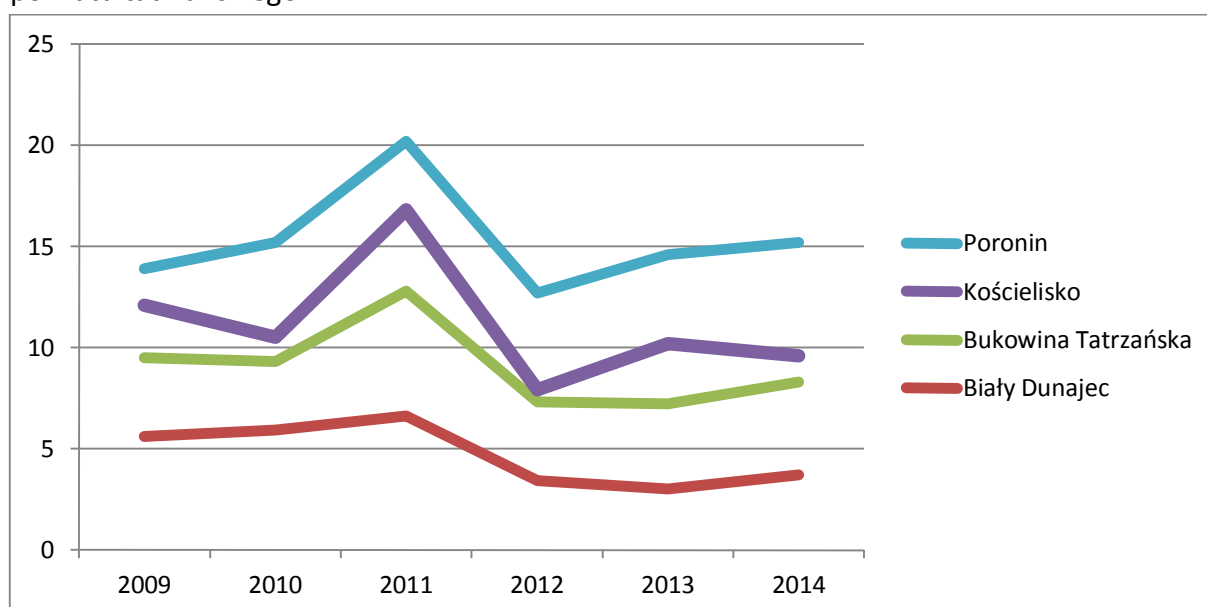
Rok 2014 był również rokiem spadku liczby urodzeń dzieci. Według danych z Urzędu Gminy Kościelisko biorąc rok 2011 z najwyższym wskaźnikiem urodzeń wynoszącym 99 od tego roku widzimy duży spadek urodzeń, który w 2014r. wyniósł 82 dzieci.

Wykres nr 1 Umieralność mężczyzn i kobiet w Gminie Kościelisko

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Obserwując liczbę zgonów na przestrzeni kilku lat widzimy, iż charakteryzuje się ona tendencją na przemian wzrostową i spadkową, , jednakże liczba zgonów mężczyzn jest wyraźnie widoczna w stosunku co do zgonów kobiet na przestrzeni analizowanych 5 lat.

Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności w poszczególnych gminach wiejskich powiatu tatrzańskiego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela nr 4 Przyrost naturalny w Gminie Kościelisko

Przyrost naturalny w gminie Kościelisko			
lata	ogółem	kobiety	mężczyźni
2007	24	8	16
2008	15	11	4
2009	21	10	11
2010	10	12	-2
2011	34	9	25
2012	5	-2	7
2013	26	14	12
2014	11	5	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GK

Analiza przyrostu naturalnego w Gminie w latach 2007 – 2014 wskazuje na dodatni przyrost naturalny. Największe nasilenie tendencji zaobserwować można w latach 2007, 2009, 2011 oraz 2013. Niestety rok 2010 (spadek z 11 do -2 mężczyźni) i 2012 (spadek z 7 do -2 kobiety) były latami zauważalnego spadku przyrostu naturalnego. Obecnie przyrost naturalny na przestrzeni 2007 do 2014 jest jednym z najniższych i wynosi 11.

Taka sytuacja sprzyja wzrostowi liczba osób w wieku poprodukcyjnym, która ma tendencję wzrostową od 2009r, natomiast widzimy stabilną tendencję spadkową osób w wieku przedprodukcyjnym.

Tabela nr 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym na terenie Gminy Kościelisko

LUDNOŚĆ W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM, PRODUKCYJNYM I POPRODUKCYJNYM NA TERENIE GMINY KOŚCIELISKO									
Lata	w wieku przedprodukcyjnym 0-14 lat			w wieku produkcyjnym mężczyźni 15-64 lat kobiety 15-59 lat			w wieku poprodukcyjnym		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
2007	1530	803	725	5382	2777	2605	1145	373	772
2008	1473	770	703	5479	2828	2651	1154	367	787
2009	1413	726	687	5589	2896	2693	1161	366	795
2010	1419	725	694	5812	3040	2772	1203	373	830
2011	1411	718	693	5854	3081	2773	1229	382	847
2012	1425	726	699	5877	3074	2803	1278	407	871
2013	1419	720	699	5866	3077	2789	1336	427	909
2014	1396	709	687	5865	3081	2784	1378	437	941

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Tabela nr 6 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem

Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem			
lata	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
2007	24,1	61,7	14,2
2008	23,4	62,4	14,2
2009	22,4	63,4	14,2
2010	21,6	64,1	14,3
2011	21,1	64,4	14,5
2012	20,6	64,5	14,9
2013	20,1	64,4	15,5
2014	19,8	64,2	16,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Analizując powyższe Tabel nr 5 i 6 możemy zauważyć, iż wzrasta nam w gminie liczba osób, w wieku poprodukcyjnym. Ubytki dotyczą w szczególności ludzi w wieku mobilnym czyli 18 – 45 lat. Przy dużym wzroście liczby mieszkańców pomiędzy latami 2009 i 2010 z 8163 na 8434 i utrzymującej się wzrostowej tendencji do roku 2014 do poziomu 8 639 osób, jest to sytuacja niepokojąca. Może to być spowodowane migracją wewnętrzną z naszego terenu ludzi młodych, co przejawia się również na liczbę urodzeń w Gminie Kościelisko, a to jest czynnik, który daje niewielkie szanse na poprawę demograficzną zarówno naszej gminy, jak również całego kraju. Niski poziom dzietności, przy jednoczesnym wydłużającym się okresie życia spowoduje zmniejszenie się podaży siły roboczej na rynku pracy oraz wzrost ludzi w starszym wieku – starzenie się społeczeństwa Gminy. Zjawisko starzenia ludzi będzie się pogłębiać. Udział procentowy osób powyżej 85 roku życia w gminie wynosił w 2012 roku 1,3% w stosunku do ogółu mieszkańców, a w 2014 roku wzrósł do 1,7%. Liczba kobiet zdecydowanie przewyższała liczbę mężczyzn.

Tabela nr 7 Mieszkańcy Gminy Kościelisko w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejscowości w latach 2012 i 2014.

Mieszkańcy Gminy Kościelisko w wieku powyżej 85 roku życia w podziale na miejscowości w latach 2012 i 2014.				
lata	Dzianisz	Witów	Kościelisko	Razem
2012	42	19	51	112
Udział %	37,5	17,0	45,5	100,00
2014	41	31	73	145
Udział %	28,3	21,4	50,3	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG .

AKTYWNOŚĆ GOSPODARCZA I SPOŁECZNA

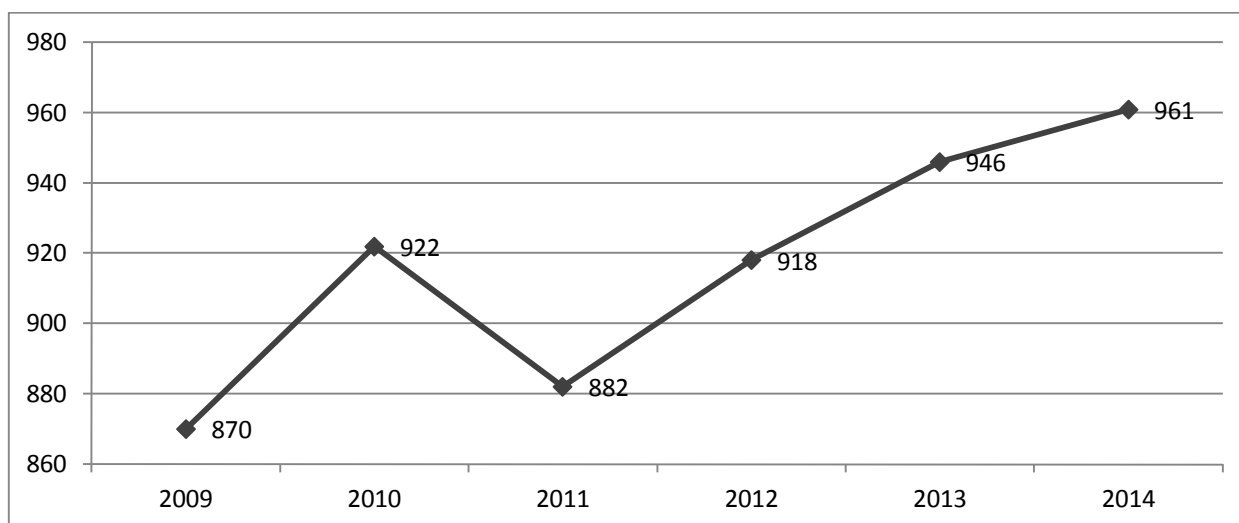
W Gminie Kościelisko z danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wynika, iż najlepszymi latami do prowadzenia działalności gospodarczej był okres od 2007 do 2010, gdzie zauważalny był wzrost od 80 podmiotów na 1000 mieszkańców do 92 podmiotów na 1000 mieszkańców. Natomiast pozostały okres charakteryzuje się niewielkim spadkiem aktywności i utrzymywaniem na średnim poziomie ok. 88 osób prowadzących działalność na 1000 mieszkańców. Przyczyn spadku przedsiębiorczości upatrywać można w negatywnej ocenie możliwości uzyskania efektów finansowych z prowadzenia działalności na terenie gminy lub też w złej koniunkturze gospodarczej w kraju.

Tabela nr 8 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w Gminie Kościelisko

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności	
Lata	Wartość
2007	80
2008	85
2009	90
2010	92
2011	86
2012	88
2013	90
2014	89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Wykres nr 3 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Analizując powyższy wykres możemy wywnioskować, iż największy skok ilości podmiotów gospodarczych wystąpił w 2010 roku, gdzie liczba podmiotów gospodarczych wzrosła o 52 podmioty w porównaniu z rokiem 2009. W kolejnym roku widzimy dość poważny spadek aż o 40 podmiotów gospodarczych. W latach 2011 do 2014 utrzymuje się trend wzrostowy, gdzie zdecydowaną większość skupia sektor prywatny 938 podmiotów gospodarczych, sektor publiczny 22 podmioty. Niepokojący jest również fakt, iż duża część osób fizycznych prowadzi działalność gospodarczą tylko sezonowo, co jest spowodowane sezonowością ruchu turystycznego. Rozmieszczenie podmiotów gospodarczych w Gminie Kościelisko przedstawia załącznik graficzny do diagnozy. Jak wynika z mapy obrazującej rozmieszczenie podmiotów gospodarczych w Gminie, najwięcej podmiotów gospodarczych zlokalizowanych jest w sołectwie Kościelisko oraz w centrum sołectwa Witów. Lokalizacja podmiotów gospodarczych związana jest z istniejącą na tych terenach infrastrukturą turystyczną (np. Witów Ski, bliska dostępność do szlaków turystycznych w sołectwie Kościelisko).

Za główne źródło dochodów mieszkańców należy uznać turystykę i podstawowe usługi dla ludności. Sprzyja temu położenie geograficzne w obrębie Tatr Zachodnich, pozwalające na uprawianie turystyki górskiej i sprzyjające rozwojowi turystyki pieszej. Strome i długie stoki Pogórza Gubałowskiego i Magury Witowskiej (jak: Butorowy, Palenica Kościeliska, Hurchoci Wierch) posiadają cechy umożliwiające uprawianie narciarstwa

zjazdowego, a niżej położone tereny polan są dogodne jako polany do narciarstwa biegowego (np.: Chotarz, Groń, Gronik, Biały Potok czy Siwa Polana). Te naturalne zasoby umożliwiające uprawianie turystyki i sportów zimowych, są ograniczone lub niedostępne z powodu braku zgód właścicieli nieruchomości na udostępnienie terenów pod infrastrukturę narciarską.

Gmina oferuje ok. 7 000 miejsc noclegowych o różnorodnym standardzie i charakterze (kwatery prywatne, pensjonaty, agroturystyka, ośrodki wczasowe). Baza noclegowa jest zatem podstawą działalności gospodarczej mieszkańców gminy i z nią związany jest rozwój usług i podstawowy dochód mieszkańców.

Obecnie ponad 300 podmiotów gospodarczych świadczy usługi w zakresie wynajmu pokoi. Największe obiekty to: Wojskowy Dom Wypoczynkowy – 500 miejsc; Ośrodek wypoczynkowy „Siwarna” – 216 miejsc; schronisko górskie Ornak – 59 miejsc, schronisko górskie Chochołowska – 122 miejsca.

Z bazy noclegowej na terenie Gminy korzysta coraz więcej osób, jednakże charakter pobytów zmienia się. Przede wszystkim są to kilkudniowe pobyty w okresie przedłużonych weekendów, ferii zimowych i wakacji. Dla tej kategorii przyjazdów mocną konkurencją stanowi Zakopane z dobrze rozwiniętą bazą noclegową, renomą oraz bogatą ofertą turystyczną (kultura, sport, handel, i in.). Zatem konieczne jest budowanie atrakcyjnej oferty noclegowej w Gminie Kościelisko, której elementami będą: cena i szeroka możliwość wyboru standardu. Na załączniku graficznym do diagnozy przedstawiono rozmieszczenie obiektów turystycznych na terenie Gminy. Najwięcej obiektów turystycznych znajduje się w sołectwie Kościelisko oraz w centrum wsi Witów. Najmniej obiektów turystycznych zlokalizowanych jest w sołectwie Dzianisz.

Tabela nr 9 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanej do rejestru REGON w Gminie Kościelisko

LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ WPISANEJ DO REJESTRU REGON										
Lata	Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Sektor publiczny - ogółem	Sektor publiczny – państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowe	Sektor publiczny – spółki handlowe	Sektor prywatny - ogółem	Sektor prywatny – osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Sektor prywatny – spółki handlowe	Sektor prywatny – spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	Sektor prywatny – fundacje	Sektor prywatny – stowarzyszenia i organizacje społeczne

			go							
2007	767	26	17	0	741	643	17	2	1	12
2008	817	24	17	0	793	693	18	2	2	12
2009	870	25	17	1	845	734	20	3	2	13
2010	922	24	17	0	898	777	22	3	2	13
2011	882	22	15	0	860	733	25	3	3	14
2012	918	22	15	0	896	751	29	3	5	16
2013	946	22	15	0	924	774	30	3	6	16
2014	961	22	15	0	938	773	32	4	6	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Dane z Banku Danych Lokalnych pokazują, że na terenie Gminy Kościelisko najwięcej podmiotów zarejestrowanych jest jako *Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi* – 192 podmioty (głównie zakwaterowanie na poziomie 154 podmiotów i działalność usługowa związana z wyżywieniem 38 podmiotów) oraz *Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i motocykli* – 152 podmioty (głównie handel detaliczny i hurtowy poza handlem pojazdami samochodowymi na poziomie 128 podmiotów oraz handel hurtowy i detaliczny wraz z naprawą pojazdów na poziomie 24 podmiotów – w przypadku którego widzimy ciągły i systematyczny wzrost). Są to dane według sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych. Biorąc dane tych podmiotów gospodarczych stanowiących największy odsetek prowadzonej działalności przy bliższej ich analizie możemy wywnioskować, iż od 2009 roku Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych utrzymuje się na niemal jednakowym poziomie, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 10 Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych dla wybranych podmiotów

Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych dla wybranych podmiotów									
lata	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	Produkcja artykułów spożywczych	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca	Działalność organizacyjno-członkowska	Działalność rozrywkowa, sportowa i rekreacyjna
2009	154	190	1	9	51	27	29	14	26
2010	152	193	3	10	59	34	32	15	31

2011	148	195	3	13	54	38	23	15	23
2012	145	206	9	19	59	43	25	20	20
2013	147	202	8	20	69	47	30	21	24
2014	152	192	11	18	74	56	35	23	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych.

Największy, systematyczny wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych obserwuje się w branży związanej z leśnictwem i pozyskaniem drewna. W roku 2009 zarejestrowany był 1 podmiot, a w 2014 roku było ich 11.

Związane jest to niewątpliwie z przejściem silnych wiatrów huraganowych na przełomie roku 2011/2012, które spowodowały ogromne straty w drzewostanie. W latach 2011-2012 obserwujemy wzrost liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych związanych z produkcją artykułów spożywczych, który utrzymuje się do roku 2014.

Stale i systematyczne zwiększanie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych widoczne jest w następujących branżach:

1. Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków,
2. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
3. Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca

Wzrost liczby podmiotów gospodarczych z branży z *robót budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków* uwarunkowany był dużą atrakcyjnością wsi Kościelisko (widoki na Tatry, przestrzeń) oraz możliwościami prowadzenia działalności budowlanej w oparciu o plany zagospodarowania przestrzennego.

Z danych Banku Danych Lokalnych wynika, iż najwięcej mieszkań oddanych do użytku na terenie Gminy Kościelisko było w roku 2009 - 93 mieszkania oddane do użytku oraz rok 2012, gdzie oddanych mieszkań było 124. W roku 2014 obserwuje się gwałtowny spadek liczby oddanych mieszkań - 41.

Ilość powstałych mieszkań w budynkach developerskich, których inwestorami były głównie osoby bądź firmy spoza gminy Kościelisko przyczyniły się do rozwoju pozostałych gałęzi podmiotów gospodarczych takich jak *Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości*, czy *Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca*.

W sektorze prywatnym obserwuje się wzrost liczby stowarzyszeń i organizacji społecznych, a także fundacji. W latach 2011-2014 liczba tych pierwszych wzrosła z 14 do 18, a drugich z 3 do 6. Wzrost niepaństwowych instytucji, organizacji i stowarzyszeń cywilnych w

sferze publicznej spełnia funkcję integracyjną i edukacyjną oraz stanowi wskaźnik obywatelskości. Jest to kapitał społeczny, który powinien sprzyjać działaniom indywidualnym, jak i zbiorowym, a przez to wpływać na rozwój terenu gminy. Dlatego też tworzenie i doskonalenie kapitału społecznego staje się jedną z najważniejszych strategii lokalnego rozwoju gospodarczego.

Z danych zawartych w **tabeli nr 10** wynika fakt, iż w miejscowości typowo turystycznej, która posiada naturalne warunki zarówno do uprawiania sportów letnich, jak i zimowych, obserwuje się rozwój bazy noclegowej, a jednocześnie, zmniejszyła się ilość podmiotów prowadzących działalność rozrywkową, sportową i rekreacyjną. Spadek ten jest tym bardzo niepokojący, gdyż sport i rekreacja powinna stanowić podstawę rozwoju gminy Kościelisko. Jednokierunkowy rozwój sołectw, szczególnie Kościeliska i Witowa, oparty wyłącznie o utrzymanie i rozbudowę bazy noclegowej, przy obecnym, wysokim nasyceniu miejscami noclegowymi dostępnymi na całym Podhalu i charakterystyce przyjazdów, nie zapewni satysfakcjonującego mieszkańców dochodu. Obecnie ruch turystyczny związany jest z okresami świątecznymi, przedłużonych weekendów, ferii i wakacji. Obserwuje się długie okresy „martwe”. Konkurencja na rynku kwater prywatnych, pensjonatów i domów wycieczkowych jest coraz większa. Coraz większe znaczenie wydaje się mieć lokalizacja i standard. Nie bez znaczenia jest również cena, jednak aktualnie przyjazdy w większości ograniczają się do kilku noclegów (2-4).

Tabela nr 11 Klasyfikacja działalności gospodarczej gminy Kościelisko

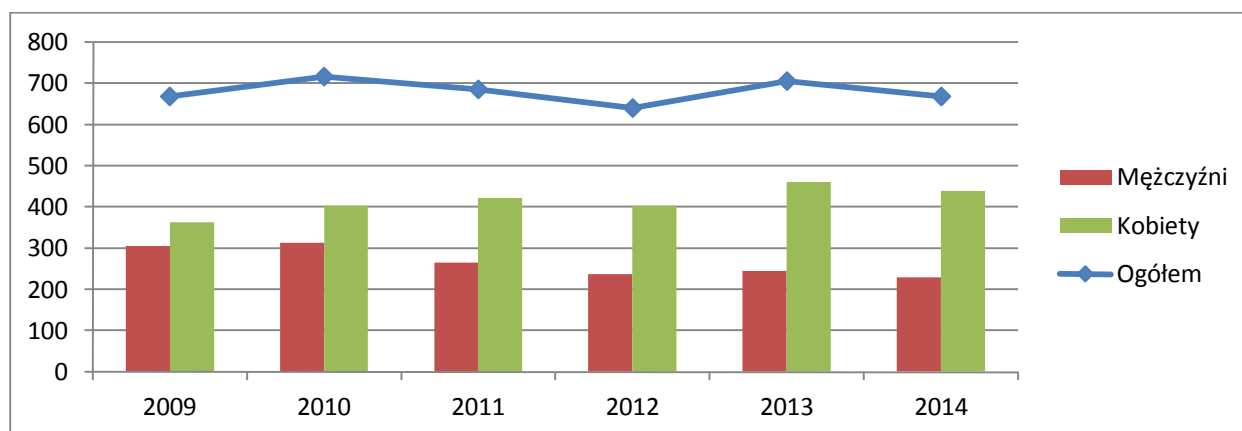
Sektor	Ogółem podmioty gospodarcze	% do ogółu
*Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	2,11 %
*Przetwórstwo przemysłowe	81	8,56 %
*Budownictwo	121	12,79 %
*Handel hurtowy i detaliczny	147	15,54 %
*Transport i gospodarka magazynowa	105	11,10 %
*Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	202	21,35 %

*Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	39	4,12 %
*Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	15	1,59 %
*Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	47	4,97 %
*Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	30	3,17 %
*Edukacja	23	2,43%
*Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	30	3,17 %
*Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	30	3,17 %
*Inne	56	5,93 %

Źródło: Dane własne, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Kościelisko

Według Banku Danych Lokalnych w Gminie Kościelisko zarejestrowano 668 osób pracujących w *głównym miejscu pracy*, z tego 229 stanowią mężczyźni, a 439 kobiety. Poniższy wykres nie oddaje jednak właściwego obrazu „gminnego rynku pracy”, zwłaszcza że na ogół w niewielkich gminach największymi pracodawcami są: urząd gminy, szkoły i ośrodki zdrowia. Dane Urzędu Statystycznego nie obejmują również osób pracujących w firmach zatrudniających do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych.

Wykres 4 Liczba pracujących w głównym miejscu pracy w Gminie Kościelisko w latach 2009 – 2014 z podziałem na płeć

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela nr 12 Pracujący na 1000 ludności

Ilość osób pracujących na 1000 ludności	
lata	Ogółem
2007	61
2008	77
2009	82
2010	85
2011	81
2012	74
2013	82
2014	77

Na terenie gminy część mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa. Możliwość zarobku daje praca w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Rolnictwo ma charakter ekstensywny. Według danych z Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku, w Gminie Kościelisko istniało 900 gospodarstw rolnych. Większość (544) stanowiły gospodarstwa mające od 1 ha do 5 ha, które łącznie stanowią ponad 60,4% ogółu gospodarstw rolnych w omawianej Gminie. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego na terenie Gminy wynosi 2,89 ha, natomiast średnia przypadająca na gospodarstwo rolne prowadzące działalność rolniczą to 3,67 ha. Szczegółowe dane o ilości gospodarstw, ich powierzchni przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Struktura gospodarstw rolnych według wielkości na podstawie PSR 2010

Wyszczególnienie	Ilość	Powierzchnia
Ogółem	900	2 599,62
Do 1 ha włącznie	298	203,02
Od 1 ha do 5 ha	544	1 578,28
Od 5 ha do 10 ha	47	363,58
10 ha i więcej	11	454,74

Źródło opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego

W przeszłości Gmina Kościelisko miała charakter typowo rolniczy, a wszystkie gospodarstwa rolne były i nadal są gospodarstwami indywidualnymi. Analiza danych Powszechnego Spisu Rolnego wskazuje na odchodzenie od rolnictwa i marginalizowanie tej funkcji, Globalizacja zmienia tradycyjną przestrzeń wiejską, wprowadza mechanizm konsumpcji oraz nowych

stylów na wsi. Z raportu z Powszechnego Spisu rolnego 2010 wynika, iż 39,4% ogółu ludności w wieku 15 lat i więcej zamieszkałej z użytkownikami gospodarstw rolnych pracowało wyłącznie lub głównie w rodzinnym gospodarstwie rolnym. Maleje zatem znaczenie rolnictwa, jako czynnika wpływającego na wiejską przestrzeń społeczną, wzrasta mieszkaniowa (rezydencjalna) funkcja polskiej wsi, a w szczególności wsi mającej charakter turystyczny.

Spadek zainteresowania rolnictwem widoczny jest mimo, iż producenci rolni korzystają z dotacji unijnych oraz jest popyt na produkty regionalne. Co prawda na łąkach i pastwiskach widoczne są obecnie krowy i owce, to gospodarstwa w większości prowadzą ludzie w wieku starszym i średnim, znacznie rzadziej ludzie młodzi.

Globalizacja i odchodzenie od rolniczego charakteru wsi zestawia mieszkańców wsi z nową rzeczywistością, gdzie panują inne wartości, sposoby zachowań, które do tej pory nie występowały w ich stylu życia. Ważne zatem jest aby odnaleźć się w tej nowej sferze globalnych wzorów kultury.

ASPEKT SPOŁECZNY

Problemy społeczne w Gminie Kościelisko zostały zidentyfikowane w oparciu o dane dotyczące liczby osób korzystających z pomocy społecznej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) w Kościelisku, ze względu na ubóstwo, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy niepełnosprawność.

BEZROBOCIE

Ważnym elementem rewitalizacji powinno być przedsięwzięcie działań zmierzających do zmniejszenia bezrobocia na analizowanym obszarze. Długotrwałe bezrobocie prowadzi do wykluczenia społecznego. Często również prowadzi do rozwoju patologii społecznych. Osoby długotrwałe bezrobotne mają niewielkie szanse podjęcia nowej pracy.

Analiza Bazy Danych Lokalnych wskazuje, iż w gminie systematycznie, począwszy od roku 2007 wzrastała liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych, a główną ich grupę stanowią mężczyźni. Z poniższej tabeli wynika, iż w ciągu 6 lat nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych - z 287 na 531 osób (w 2013 roku), a zatem liczba ich wzrosła o 244 osoby.

W 2014 roku nastąpił spadek zarejestrowanych osób bezrobotnych o 8% w porównaniu do roku poprzedniego. Największą grupę stanowili mężczyźni - 306 osób, kobiety 183, razem w Gminie Kościelisko było zarejestrowanych 489 osób bezrobotnych. Stanowi duży odsetek tej grupy w Powiecie Tatrzańskim 13,3 % (Poziom bezrobocia w Powiecie w 2014 roku wyniósł 3 679).

Tabela nr 14 Bezrobotni zarejestrowani wg płci

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wg płci			
Lata	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
2007	287	159	128
2008	269	166	103
2009	327	195	132
2010	387	229	158
2011	432	257	175
2012	515	300	215
2013	531	320	211
2014	489	306	183

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie Banku Danych Lokalnych

Poziom bezpieczeństwa i stabilizacja każdej rodziny zależy przede wszystkim od pozycji na rynku pracy dorosłych jej członków oraz od warunków materialnych tej rodziny. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014r stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie tatrzańskim wynosiła 13,3% , a w województwie małopolskim 10,3%.

Wśród bezrobotnych w Gminie Kościelisko duży procent stanowią ludzie w wieku produkcyjnym, co jest zjawiskiem niepokojącym i sprzyjającym pojawianiu się różnych patologii społecznych.

Najliczniejszą grupę bezrobotnych stanowią mężczyźni. Ludzie młodzi, którzy stracili pracę lub nie mogą rozpocząć aktywności zawodowej korzystają z pomocy opieki społecznej lub są beneficjentami innych instytucji wspierających ludzi wykluczonych społecznie. Tendencja ta jest wzrostowa. Od 2007 roku, z poziomu 5,8 % rośnie aż do poziomu 9,6% w 2013 roku. Zatem jest to wzrost stosunkowo duży. W 2014 roku obserwuje się natomiast niewielki spadek tego wskaźnika do 8,8%, ale jest to i tak wyższy wskaźnik niż dla całego Powiatu Tatrzańskiego, który wyniósł 8,7%. Jak wynika z Bazy Danych Lokalnych procentowy udział

bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni lat 2007 i 2014 jest wyższy w Gminie Kościelisko, niż w całym Powiecie Tatrzańskim.

Tabela nr 15 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym				W Powiecie Tatrzańskim
Udział procentowy bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w Gminie Kościelisko				
Lata	Ogółem [%]	Mężczyźni [%]	Kobiety [%]	Ogółem
2007	5,8	6,2	5,3	4,9
2008	5,3	6,4	4,2	4,6
2009	6,3	7,3	5,3	5,8
2010	7,2	8,1	6,1	6,6
2011	7,9	9,0	6,7	7,5
2012	9,3	10,4	8,1	8,5
2013	9,6	11,0	8,0	9,2
2014	8,8	10,5	7,0	8,7

Analizując dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Zakopanem w 2012 roku liczba mieszkańców wsi Kościelisko zarejestrowanych w tej instytucji wynosiła łącznie 515 osób, w tym 41,7% stanowiły kobiety. Bezrobotni mieszkańcy wsi Kościelisko w 2012 roku stanowili ponad 66% ogółu bezrobotnych w gminie, natomiast w 2014 roku wartość udziału procentowego tej grupy zmniejszyła się do 64%. Natomiast nastąpił wzrost udziału bezrobotnych mieszkańców Witowa tj. z 13,2% do 15,3%. Bezrobotni mieszkańcy Działysza stanowili w badanym czasokresie 20,7% wszystkich bezrobotnych z terenu Gminy Kościelisko.

Tabela nr 16 Udział osób bezrobotnych, zamieszkałych na terenie Gminy Kościelisko, zarejestrowanych w PUP Zakopane, w latach 2012 i 2014

Udział osób bezrobotnych		
Miejscowość / lata	2012	2014
Witów	13,2	15,3
Działysza	20,4	20,7
Kościelisko	66,4	64,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z PUP

Ogólny udział bezrobotnych mieszkańców gminy, zarejestrowanych Powiatowym Urzędzie Pracy w Zakopanem był największy w sołectwie Kościelisko i wynosił 7,8% (stosunek bezrobotnych mieszkańców do ogółu mieszkańców w danej miejscowości).

Wśród osób bezrobotnych w Gminie Kościelisko w pierwszym roku badania najliczniejszą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 18-24 lata. Udział procentowy wynosił 27,6%, a najliczniejsza grupa to mieszkańcy sołectwa Kościelisko stanowiący 57,1%. W ostatnim roku badania, omawiana grupa zmniejszyła udział procentowy do 26,4%, a największą stała się grupa osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 25-34 lata (27,0%). Udział procentowy grupy osób w wieku 25-34 lata w 2014 roku wynosił dla poszczególnych wsi: Kościeliska 65,9%, dla Dzianisza 20,5% i dla Witowa 13,6%. Z kolei osoby bezrobotne w wieku 35-44 jak i 45-54 lata stanowiły udział procentowy pomiędzy 16 a 18%. Najmniejsze grupy osób pozostających w rejestrach Powiatowym Urzędzie Pracy w Zakopanem to osoby w przedziale 55-59 lat stanowiące 8-9% ogółu bezrobotnych z Gminy oraz mężczyźni w wieku ponad 60 lat stanowiący w 2012 roku 2,9% i 3,3% w 2014 roku.

Istotną cechą na rynku pracy określającą możliwość uzyskania zatrudnienia jest poziom wykształcenia. Przeprowadzona w tym zakresie analiza pokazała wyraźną współzależność niskiego poziomu wykształcenia i wysokiego poziomu bezrobocia. Przekonuje to do objęcia programem rewitalizacji te sołectwa, w których problem bezrobocia jest najbardziej dotkliwy.

W grupie osób bezrobotnych zamieszkałych w Gminie Kościelisko, a zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Zakopanem, w 2012 roku dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, stanowiące 31,7% oraz gimnazjalnym i niższym, stanowiące 34,2%. Taka struktura utrzymała się również do 2014 roku, zmieniając tylko wartości udziału (do 29% w przypadku zasadniczego zawodowego i 33,5% w przypadku gimnazjalnego i niższego). Osoby bezrobotne z wyższym wykształceniem stanowiły 8% ogólnej liczby bezrobotnych. Z analizy danych za 2012 rok wynika, iż największą grupę wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym stanowili bezrobotni mieszkańcy wsi Kościelisko (65,0%), a drugą z kolei mieszkańcy wsi Dzianisz (20,2%). W 2014 roku sytuacja procentowo nie uległa zmianie za wyjątkiem zmniejszenia się wielkości tej grupy w Kościelisku do 60 % i zwiększenia w Dzianiszu do 25% ogółu bezrobotnych.

Podział procentowy grupy osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym był największy w Kościelisku wynosząc blisko 60%, a niezmiennie w przeciągu omawianego okresu utrzymywał się udział tej grupy w Dzianiszu tj. blisko 26%.

Kolejny istotny aspekt bezrobocia to czas pozostawiania bez pracy. Z analizy danych PUP w Zakopanem wynika, iż udział procentowy osób bezrobotnych w Gminie Kościelisko zwiększa się wraz ze wzrostem czasookresu pozostawiania bez pracy tych osób, zwłaszcza w przypadku roku 2014, w którym największą grupę stanowiły osoby bezrobotne zarejestrowane powyżej 24 miesięcy. W 2012 roku stanowili oni 23,7% wszystkich bezrobotnych, a w 2014 roku ich udział zwiększył się do 35,0% ogółu bezrobotnych. Dynamika tego zjawiska pokazuje jednak, iż zwiększenie się liczby bezrobotnych nastąpiło w przypadku czasookresu 6-12 miesięcy (z 15 do 16%), 12-24 miesiące (z 18 do 20%) oraz wspomnianych już długotrwale bezrobotnych.

POMOC SPOŁECZNA

Analizując bezrobocie na terenie Gminy Kościelisko, należy zwrócić również szczególną uwagę na liczbę rodzin objętą pomocą społeczną i ilość osób. Analizą objęto dane na przestrzeni lat 2007 -2013.

Tabela nr 17 Liczba osób objęta pomocą przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Liczba osób objęta pomocą wraz z osobami na pracach interwencyjnych	
lata	Ilość osób:
2007	770
2008	756
2009	747
2010	831
2011	613
2012	771
2013	740
2014	780

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS-u

Tabela nr 18 Pomoc udzielona osobom w 2014r w podziale na miejscowości

Pomoc udzielona osobom w 2014r w podziale na miejscowości			
Rok	Kościelisko	Witów	Dzianisz
2014	211	119	230

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS-u

Największa liczba osób objętych pomocą społeczną mieszka w Dzianiszu i Kościelisku.

Biorąc pod uwagę ogólną liczbę osób zamieszkujących daną miejscowość w miejscowości Kościelisko z pomocy opieki społecznej korzystało 4,8% ogółu mieszkańców, w Witowie 6,9% ogółu mieszkańców Witowa, w Dzianiszu 10,0% wszystkich mieszkańców Dzianisza.

Rozmieszczenie zamieszkania osób korzystających z pomocy społecznej obrazuje załącznik graficzny do diagnozy. Jak wynika z tego załącznika najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej zamieszkuje środkową część Dzianisz, dolną część Witowa od szkoły w kierunku Chochołowa, a w Kościelisku: ulice Pod Blachówką, Sobiezkowa oraz Nędzy Kubińca w okolicach Domu Ludowego.

Z danych otrzymanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kościelisku wynika, iż głównym powodem ubiegania się o pomoc społeczną, stanowiły uciążliwości wynikające z ubóstwa, na drugim miejscu znalazło się bezrobocie głównego członka rodziny, pozostałe to bezradność w sprawach opiekuńczych, czy wynikająca z niepełnosprawności osób w rodzinie. Największą liczbę rodzin, korzystającą z opieki społecznej, stanowiły te rodziny, które składały się z sześciu osób i więcej oraz występowało troje bądź więcej dzieci.

Analizując zatem strukturę mieszkańców wg grup wiekowych możemy wywnioskować, iż widoczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, przewyższający ludność w wieku przedprodukcyjnym przyczyni się w niedługim czasie do wzrostu zapotrzebowania na usługi pomocy społecznej, ochrony zdrowia, czy podejmowania określonych zadań ze strony gminy w zakresie dostosowania infrastruktury i przeznaczania nakładów finansowych na potrzeby starzejącego się społeczeństwa. Natomiast zwiększający się udział osób bezrobotnych w grupie osób w wieku produkcyjnym wymusi działania ukierunkowane na aktywizację mieszkańców i zmniejszanie bezrobocia.

PRZESTĘPCZOŚĆ

Jednym z analizowanych kryteriów wyboru obszaru do rewitalizacji jest poziom przestępczości, który bardzo często jest skutkiem innych negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych.

Wg danych otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Zakopanem dotyczących struktury przestępstw o charakterze kryminalnym, na terenie Gminy Kościelisko, liczba stwierdzonych w roku 2014 przestępstw ogółem wynosiła 71, w tym 99% przestępstw dokonano na terenie miejscowości Kościelisko. Dokonano 20 kradzieży oraz 16 kradzieży z włamaniem. Liczba przestępstw drogowych wyniosła ogółem 15. Wśród pozostałych przestępstw stwierdzono 3 przypadki przywłaszczenia mienia, 6 przypadków uszkodzenia mienia, 3 przypadki uszczerbku na zdrowiu, 3 przypadki przestępstw narkotykowych.

Tabela nr 19 Rodzaj zdarzeń przestępczych stwierdzonych na terenie Gminy Kościelisko

Rodzaj zdarzeń przestępczych	Liczba stwierdzonych zdarzeń
przestępstwa o charakterze kryminalnym	70
Kradzież	20
kradzież z włamaniem	16
uszkodzenie mienia	7
przestępstwo narkotykowe	1
przestępstwa rozbójnicze	1
przestępstwa drogowe	15
uszczerbek na zdrowiu	3
Gwałt	1
postępowania przygotowawcze w sprawie o przestępstwa znęcania się nad osobą najbliższą	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Zakopanem

Dane te określają liczbę popełnianych wykroczeń przez osoby dorosłe, na terenie gminy. Największa liczba wykroczeń dotyczyła wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji oraz przeciwko mieniu. Sporo, bo 15 wykroczeń odnotowano w przypadku

kradzieży mienia i uszkodzenia mienia. Po 4 wykroczenia odnotowano z racji wykroczeń przeciwko porządkowi publicznemu i bezpieczeństwu osób i mienia.

Tabela nr 20 Wykroczenia popełnione przez osoby dorosłe na terenie Gminy Kościelisko

Rodzaj wykroczenia	Liczba wykroczeń
przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	4
przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia	4
przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	34
przeciwko mieniu	20
kradzież mienia	15
uszkodzenie mienia	15

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Zakopanem

Ogólna liczba ujawnionych wykroczeń popełnionych przez osoby dorosłe i zaistniałych na terenie Gminy Kościelisko wynosiła 90.

Poniżej zestawiono ogółem wykroczenia jakie odnotowano na terenie całego powiatu tatrzańskiego.

Tabela nr 21 Wykroczenia jakie miały miejsce na terenie Powiatu Tatrzańskiego

Wykroczenia w Powiecie Tatrzańskim	Liczba wykroczeń
przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	630
przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia	106
przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji	16123
przeciwko mieniu	218
przeciwko obyczajności publicznej	329
przeciwko urządzeniom użytku publicznego	591
ustawie o wychowaniu w trzeźwości	2089
kradzież mienia	198
uszkodzenie mienia	3
przeciwko innym przepisom	659

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Zakopanem

Analizując ilość wykroczeń w Gminie Kościelisko na tle Powiatu Tatrzańskiego należy wskazać, iż wskaźnik ilości wykroczeń w stosunku do ilości mieszkańców w Gminie Kościelisko jest blisko trzykrotnie niższy niż podobny wskaźnik wyliczony dla Powiatu Tatrzańskiego. Wskaźnik ten dla Powiatu Tatrzańskiego zawyżają zapewne statystyki

prowadzone dla Miasta Zakopane, gdzie poziom przestępczości jest wyższy niż na wsiach oraz wykroczenia drogowe mające miejsce w innych gminach Powiatu Tatrzańskiego. Prowadzona przez straż gminną w Kościelisku rejestracja wykroczeń drogowych związanych z przekroczeniem prędkości na drogach położonych na terenie Gminy Kościelisko ograniczyła działalność policji w tym zakresie, stąd mniejsza ilość wykroczeń drogowych zanotowanych przez Komendę Powiatową Policji na terenie Gminy Kościelisko.

EDUKACJA

Przez ostatnie lata w Polsce dokonało się wiele zmian w gospodarce, wśród nich przeobrażenia społeczno-polityczne i gospodarcze. Mają one bardzo duży wpływ na nowy sposób funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz publicznych, wśród których szczególnie miejsce zajmują szkoły.

Dane dotyczące funkcjonowania edukacji w Gminie Kościelisko, zostały przygotowane na podstawie danych otrzymanych z Gminnego Zespołu Obsługi Finansowo- Księgowej, Systemu Informacji Oświatowej oraz danych statystycznych GUS.

Na terenie gminy działa 1 Przedszkole Publiczne w Kościelisku oraz 3 Zespoły Szkół w każdej miejscowości: Zespół Szkół im. Władysława Jagiełły w Kościelisku, Zespół Szkół im. Kurierów Tatrzańskich w Dzianiszu oraz Zespół Szkół im. ks. Leona Musielaka w Witowie. W 2014 roku ogólna liczba dzieci w przedszkolu wynosiła 48, w tym **15** – 3-latków, **20** – 4-latków i **13** – 5-latków.

Tabela nr 22 Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Kościelisko w 2014r.

Liczba dzieci w przedszkolach na terenie Gminy Kościelisko w 2014r.	
Wiek	Liczba
3-latki	15
4-latki	50
5-latki	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Według danych GUS w 2014 roku łączna liczba uczniów szkół podstawowych w gminie wynosiła 458 uczniów. Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych wynosiła około 18 uczniów.

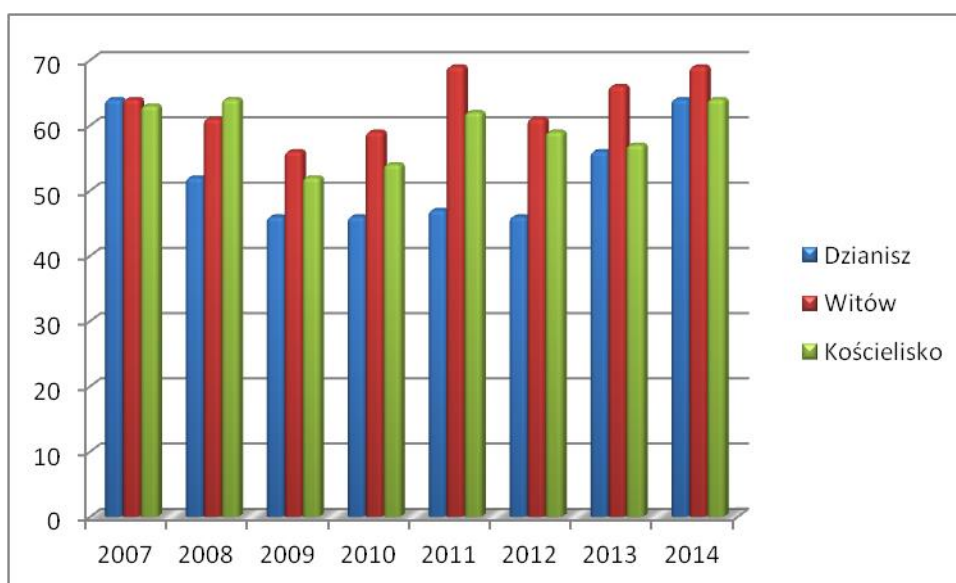
Liczba uczniów w szkołach gimnazjalnych wynosiła łącznie 229 uczniów, a liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych wynosiła około 19 uczniów.

Poniżej w tabeli nr 23 podano wyniki sprawdzianu kompetencyjnego po szkole podstawowej z poszczególnych jednostek oświatowych z terenu gminy oraz ogólny wynik dla powiatu tatrzańskiego i województwa małopolskiego.

Tabela nr 23 Wyniki sprawdzianu kompetencyjnego po szkole podstawowej (SP) wraz z wykresem w % pkt.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dzianisz	64	52	46	46	47	46	56	64
Witów	64	61	56	59	69	61	66	69
Kościelisko	63	64	52	54	62	59	57	64
Powiat Tatrzański	64	61	55	60	60	55	58	63
Województwo Małopolskie	68	67	58	64	65	59	63	67

Wykres nr 5 Wyniki sprawdzianu kompetencyjnego po szkole podstawowej (SP) wraz z wykresem w % pkt

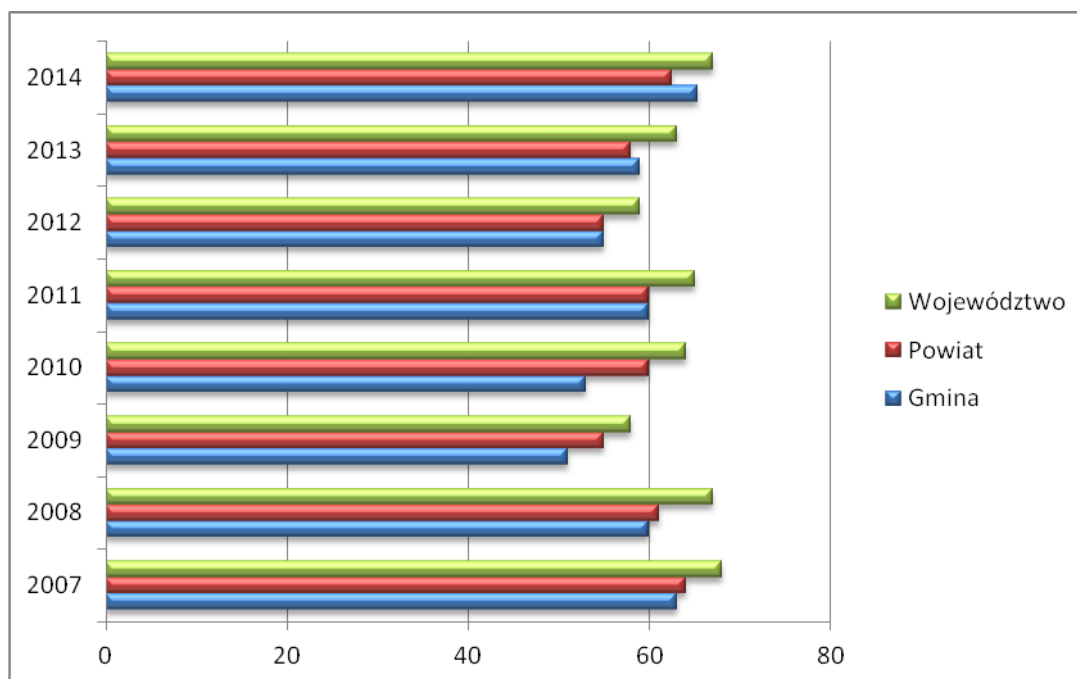
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Analiza powyższego wykresu pokazuje, że w Gminie Kościelisko wyniki sprawdzianu kompetencyjnego najlepsze były w 2007 roku i w 2014 roku. Najłabsze wyniki osiągają uczniowie szkoły w miejscowości Dzianisz, najniższe w latach 2009- 2012. Ocena uczniów tej szkoły utrzymuje się w granicach poniżej 60% pkt. do 2013 roku. Dopiero w roku 2014 wyniki egzaminu zewnętrznego po szkole podstawowej dla szkoły w Dzianiszu przekroczyły poziom 60%. Pomiedzy rokiem 2007 a 2014 we wszystkich szkołach widoczna jest tendencja spadkowa. Od 2009 roku do 2014 roku w Gminie Kościelisko najlepiej wypada Zespół Szkół z Witowa, natomiast wyniki sprawdzianów kompetencyjnych w Dzianiszu i Kościelisku są na zbliżonym poziomie i są niższe od wyników ze szkoły w Witowie.

Oceniając wyniki w skali powiatu Gmina Kościelisko w latach 2011-2012 Gmina uzyskuje wynik zbliżony do wyniku całego powiatu, natomiast od 2013 przewyższa poziomem oceny średniej w powiecie i zbliża się do wyniku dla województwa małopolskiego, które to dominowało we wszystkich badanych latach.

Analizując wyniki sprawdzianu kompetencyjnego w szkole podstawowej najgorzej radzili sobie uczniowie z korzystaniem z informacji i wiedzą w praktyce. Najgorzej w tej klasyfikacji wypadały od 2007 roku do 2014 roku szkoły w Dzianiszu i w Kościelisku, a najlepiej szkoła w Witowie.

Wykres nr 6 Wyniki sprawdzianów w Gminie Kościelisko na tle Powiatu Tatrzańskiego i Województwa Małopolskiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Jednym z elementów sprawdzianu z jakim sobie uczniowie nie radzą, i który tylko w niewielkim stopniu został poprawiony jest rozumowanie. Najgorsze wyniki w tym zakresie osiągają uczniowie z Dzianisza i Kościeliska utrzymując się na podobnym poziomie ok. 55% punktów, a najlepsze wyniki osiągają uczniowie szkoły w Witowie ok. 68% pkt.

Tabela nr 24 Wyniki z egzaminów w szkole podstawowej w rozbiciu na poszczególne kategorie.

2007	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	77	69	69	57	49	64
Witów	77	72	52	58	51	64
Kościelisko	80	64	55	53	55	63
Gmina	78	68	55	56	52	63
Powiat	79	64	59	58	56	64
Województwo	82	68	63	66	60	68

2008	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik

	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	65	53	52	50	34	52
Witów	74	59	63	61	48	61
Kościelisko	77	54	69	63	55	64
Gmina	73	55	63	58	46	60
Powiat	73	55	65	58	52	61
Województwo	76	62	71	61	60	67

2009	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	64	44	35	50	34	46
Witów	73	54	45	65	43	56
Kościelisko	74	45	42	63	40	52
Gmina	71	47	40	59	39	51
Powiat	73	53	43	59	44	55
Województwo	78	52	49	62	50	58

2010	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	63	42	48	40	34	46
Witów	70	56	53	67	53	59
Kościelisko	66	48	55	51	46	54
Gmina	66	48	52	51	44	53
Powiat	73	51	63	60	52	60
Województwo	75	56	68	62	57	64

2011	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	70	42	47	47	27	47
Witów	80	65	76	66	54	69
Kościelisko	84	53	65	54	46	62
Gmina	79	53	63	55	43	60
Powiat	80	52	63	57	45	60
Województwo	84	57	69	59	52	65

2012	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	54	54	41	58	25	46
Witów	63	66	54	70	54	61
Kościelisko	62	63	51	70	52	59
Szkoła	54	54	41	58	25	46

Gmina	60	61	49	67	44	55
Powiat	60	57	50	67	42	55
Województwo	64	62	53	71	50	59

2013	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	70	66	47	62	35	56
Witów	70	62	61	80	65	66
Kościelisko	70	54	46	66	52	57
Szkoła	70	66	47	62	35	56
Gmina	70	60	50	68	50	59
Powiat	72	57	51	64	46	58
Województwo	75	66	55	65	51	63

2014	Czytanie	Pisanie	Rozumowanie	Korzystanie z informacji	Wykorzystywanie wiedzy w praktyce	Wynik
	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt	% pkt
Dzianisz	78,0	64,5	55,0	63,7	56,9	64,5
Witów	82,4	47,6	67,6	77,9	77,9	69,5
Kościelisko	79,2	51,4	56,1	67,6	64,9	63,5
Szkoła	78,0	64,5	55,0	63,7	56,9	64,5
Gmina	79,6	54,1	58,4	68,9	65,7	65,3
Powiat	76,5	53,6	54,1	68,1	61,3	62,5
Województwo	78,7	61,6	59,7	70,1	65,1	67,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Analizując wyniki egzaminów zewnętrznych dla gimnazjów możemy zauważyć, iż są one zbliżone do egzaminów w szkołach podstawowych. W tej grupie wiekowej uczniów najlepiej wypadają uczniowie z Zespołu Szkół w Witowie, a znacznie gorzej uczniowie z Kościeliska i Dzianisza.

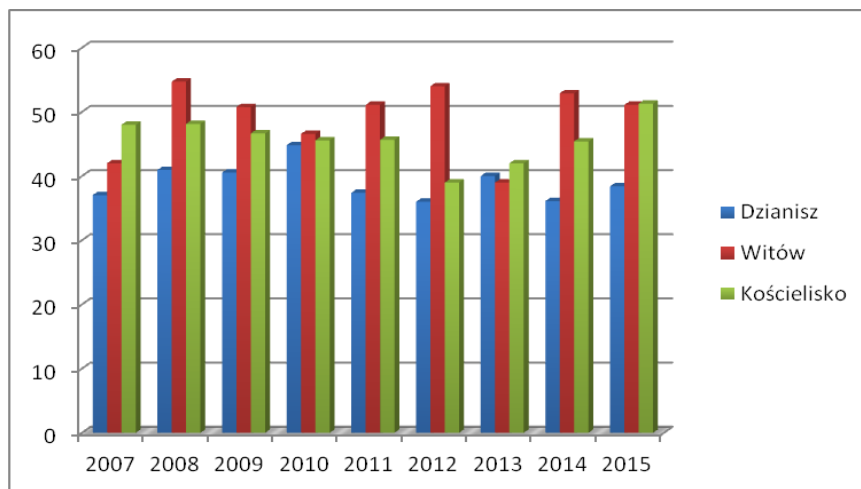
Tabela nr 25 Wyniki egzaminów dla gimnazjum – część matematyczno przyrodnicza

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dzianisz	37	41	41	45	37	36	40	36	38
Witów	42	55	51	47	51	54	39	53	51
Kościelisko	48	48	47	46	46	39	42	45	51
Gmina	43	48	46	47	43	41	41	45	48
Powiat	48	52	50	47	43	44	44	46	46

Województwo	52	56	54	50	50	50	51	50	51
-------------	----	----	----	----	----	----	----	----	----

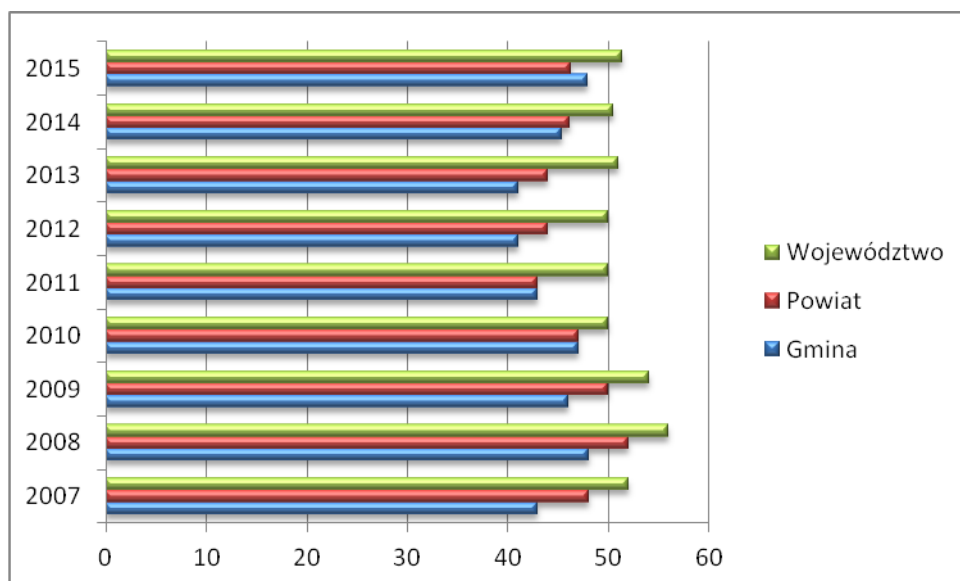
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres nr 7 Wyniki egzaminów dla gimnazjum – część matematyczno przyrodnicza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres nr 8 Wyniki egzaminów dla gimnazjum – część matematyczno przyrodnicza

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Analizując powyższe dane widzimy, iż wyniki egzaminów gimnazjalnych w szkołach na terenie Gminy Kościelisko najgorzej wypadły w 2007 roku, są one dużo poniżej wyników powiatu, czy województwa.

W przeciągu kolejnych lat wyniki te nieznacznie się poprawiły, a następnie w roku 2012 i 2013 obniżyły do ok. 40% pkt osiągając w tych latach najgorszy wynik.

Wyniki egzaminów jakie odnotowano w 2015 roku są jedne z lepszych i przewyższają poziom osiągnięty przez uczniów dla całego powiatu, jednakże są dużo niższe od średniego wyniku ustalonego dla całego województwa małopolskiego.

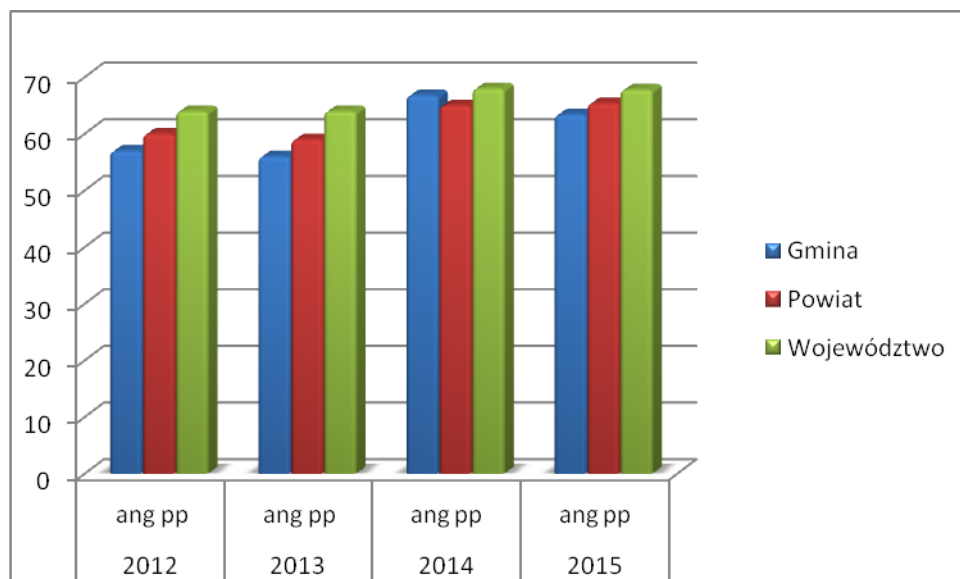
Najgorzej w rankingu wypadają szkoły z miejscowości Dzianisz i Kościelisko, podobnie jak w przypadku sprawdzianów dla szkół podstawowych, a najwyższe wyniki osiągają uczniowie szkoły w Witowie.

Tabela nr 26 Egzamin – języki obce, poziom podstawowy

	2012	2013	2014	2015
	ang pp	ang pp	ang pp	ang pp
Gmina	57	56	66,8	63,4
Powiat	60	59	65,0	65,4
Województwo	64	64	68,0	67,8

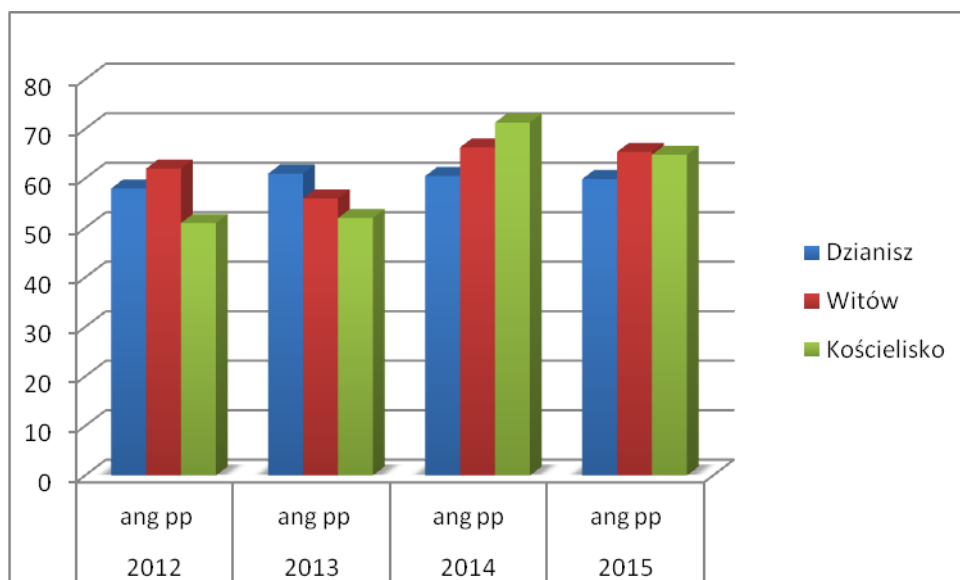
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres nr 9 Egzamin – języki obce, poziom podstawowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Wykres nr 10 Egzamin – języki obce, poziom podstawowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UG

Z analizy powyższych danych wynika, iż gimnazjalne wyniki egzaminacyjne w szkołach Gminy Kościelisko, zbliżają się do wyników osiągniętych w powiecie tatrzańskim. Na przestrzeni lat 2007 do 2014 wyniki te kształtowały się na różnym poziomie. Wpływ na to mają niewątpliwie takie czynniki jak: uzdolnienia uczniów, uprzednie osiągnięcia szkolne, środowisko, w którym uczeń przebywa, a zatem zasoby kulturowe i ekonomiczne rodziny dziecka, sąsiedztwo, czy wpływ rówieśników. Nie bez znaczenia pozostaje tu środowisko szkolne związane z zaangażowaniem nauczycieli w naukę i wychowanie dzieci, efektywny czas nauki, dobór odpowiednich podręczników, czy organizacja pracy. Z analiz egzaminów dla szkół podstawowych czy gimnazjum wynika, iż najwyższe wyniki osiągają uczniowie zespołu szkół w Witowie, niższe Zespół Szkół w Kościelisku i najniższe Zespół Szkół w Dzianiszu.

Istotny wpływ na osiągnięcia edukacyjne uczniów ma sytuacja materialna rodziców, ich wykształcenie, aktywność zawodowa, a także posiadanie komputera, dostęp do Internetu oraz możliwość kontaktu z instytucjami kultury, oświaty, sportu i rekreacji.

INFRASTRUKTURA:

ŁAD PRZESTRZENNY:

Od końca lat 90-tych Gmina Kościelisko sporządza miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla terenów sołectw położonych poza granicami Tatrzańskiego Parku

Narodowego. W granicach Tatrzańskiego Parku Narodowego sporządzony został plan zagospodarowania dla Kir i ośrodka biathlonowego.

Całe sołectwo Kościelisko posiada plany zagospodarowania z lat 2001 i 2003 w podziale na część wschodnią i zachodnią. W 2007 roku, w części zostały zmienione fragmenty tekstów planów uściślające wskaźnik intensywności zabudowy i kubaturę obiektów mieszkaniowych i usługowych. Od 2010 roku podejmowane są niewielkie pod względem obszarowym zmiany tych planów.

Sołectwo Dzianisz również w 100% posiada pokrycie planami zagospodarowania w podziale na część wschodnią i zachodnią, które uchwalone zostały w 1998 roku.

Sołectwo Witów nie jest pokryte w całości planami zagospodarowania przestrzennego. W 1998 roku uchwalony został plan zagospodarowania dla terenów zwartej zabudowy.

Nie objęte planami pozostają tereny położone w południowej części sołectwa, o niskiej intensywności zabudowy – np. Roztoki, Płazówka, polany pasterskie np. Biały Potok, i tereny leśne Magury Witowskiej. Z uwagi na konieczność ochrony walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych należy sporządzić plany dla tych terenów.

Prowadzony rejestr wniosków o zmianę planów zagospodarowania obejmuje **52 pozycji**, przy czym w Kościelisku obejmuje on 27 pozycji, w Dzianiszu 7 pozycji, a w Witowie 18 pozycji – (dane na stan 31 grudzień 2015r Urząd Gminy Kościelisko). Wskazuje to na konieczność aktualizacji obowiązujących planów. Znaczna ilość terenów budowlanych w obowiązujących planach nie została jeszcze skonsumowana.

Gmina posiada studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego z 2010 roku, aktualizowane w 2011 oraz 2015 roku.

OCHRONA PRZYRODY

Rozwój cywilizacyjny spowodował i nadal powoduje, znaczną degradację środowiska naturalnego – zanieczyszczenie jego poszczególnych komponentów, wyczerpywanie się zasobów surowcowych, ginięcie wielu gatunków zwierząt i roślin, a także pogarszanie stanu zdrowia ludności. Do najważniejszych praw człowieka należy prawo do życia w czystym środowisku zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Zrównoważony rozwój, to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno

współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Istota rozwoju zrównoważonego polega więc na tym, aby zapewnić zaspokojenie obecnych potrzeb bez ograniczania przyszłym generacjom możliwości rozwoju.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody: park narodowy, obszary Natura 2000, obszar chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, a także chronione gatunki roślin i zwierząt.

Południowomałopolski Obszar Chronionego Krajobrazu obejmuje obszar gminy położony poza Tatrzańskim Parkiem Narodowym. Na obszarze tym wprowadzono ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów leśnych, ekosystemów nieleśnych oraz ekosystemów wodnych, mające na celu zachowanie ich trwałości oraz zwiększanie różnorodności biologicznej. Należą do nich przede wszystkim: utrzymanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych tworzenie stref ekotonowych, utrzymywanie i tworzenie korytarzy ekologicznych ze szczególnym uwzględnieniem możliwości migracji dużych ssaków zalesianie i zadrzewianie zachowanie siedlisk chronionych i zagrożonych gatunków przeciwdziałanie procesom zarastania łąk i pastwisk, zachowanie podmokłości i obszarów źródliskowych zachowanie naturalnych zbiorników wodnych wraz z ich obudową biologiczną utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych.

Obszary Natura 2000 zostały ustanowione dla ochrony gatunkowej siedlisk i gatunków. Celem jest utrzymanie ich w tak zwanym właściwym stanie zachowania. Stan zachowania jest wypadkową różnych oddziaływań na gatunek i jego siedlisko i może być uważany za właściwy, jeżeli naturalny zasięg gatunku jest stabilny lub powiększa się, populacja jest silna rozradza się, a odpowiednie dla gatunku siedlisko jest wystarczająco duże, by utrzymać populację gatunku w dłuższej perspektywie czasowej. Przez siedlisko gatunku rozumie się środowisko o określonych cechach biotycznych i abiotycznych, w którym gatunek występuje w jakimkolwiek stadium swojego cyklu życiowego. Podstawowym sposobem ochrony gatunków na obszarze sieci jest utrzymanie lub odtwarzanie siedlisk, z którymi są związane. Na terenie gminy Kościelisko w ramach sieci Natura 2000 wyznaczone zostały: SOO i OSO Tatry PLC120001 wchodzący w skład dwustronnego (polsko-słowackiego) Tatrzańskiego Rezerwatu Biosfery; obszar chroniony jako ostoja ptasia o randze europejskiej. Granice obszaru Natura 2000 PLC 120001 pokrywają się z granicami Tatrzańskiego Parku Narodowego. Polana Biały Potok stanowi własność prywatną. Użytkowana jest ekstensywnie jako pastwisko i łąka kośna, niewielki jej fragment jako pole uprawne.

SOO Polana Biały Potok PLH 120026, obejmujący część Polany Biały Potok i Polany Siwej, gdzie przedmiotem ochrony są typowo wykształcone zbiorowiska torfowiskowe i murawowe. O wysokiej wartości przyrodniczej terenu decyduje występowanie rzadkich, dobrze zachowanych zbiorowisk torfowiskowych, a także stanowisk jęczyczki syberyjskiej (*Ligularia sibirica*). Obszar ten jest ponadto jednym z dwóch potwierdzonych w Polsce stanowisk występowania ślimaka: poczwarówki Geyera (*Vertigo geyeri*).

Zgodnie z rejestrem pomników przyrody terenie gminy Kościelisko znajdują się cztery pomniki przyrody stanowiące grupy drzew oraz pojedyncze drzewa.

OCHRONA POWIETRZA

Na terenie gminy Kościelisko nie ma zbiorowego systemu zaopatrzenia w ciepło. Gospodarstwa domowe ogrzewane są indywidualnie, przypuszcza się, że piece są w większości stare, a w nich spalane są paliwa o niskiej jakości, najprawdopodobniej spalane są również odpady. Konsekwencją tego jest wysoka emisja dwutlenku węgla, siarki, azotu, a także pyłów. Tylko nieliczna zabudowa wielomieszkaniowa posiada ogrzewanie zbiorowe, w części zmodernizowane lub nowoczesne i proekologiczne. Ponadto wszystkie obiekty użyteczności publicznej na terenie gminy mają wymienione kotłownie i stosują olej opałowy oraz pelet.

Zanieczyszczenia transportowe nie stanowią istotnego problemu na terenie gminy. Zgodnie z badaniami Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska wysokie stężenie tlenków azotu, tlenku węgla i węglowodorów występuje przy drodze o największym w gminie natężeniu ruchu czyli drodze wojewódzkiej nr 958 relacji Chabówka – Zakopane.

Ograniczenie niskiej emisji w gminie sprowadza się do konieczności wymiany palenisk indywidualnych i stosowania odpowiednich paliw. Aktualnie na szczeblu krajowym i wojewódzkim trwa dyskusja i opracowywanie programów finansowych umożliwiających mieszkańcom wymianę palenisk domowych. Ocenia się, że poważnym problemem ograniczającym powszechność wprowadzenia nowoczesnych rozwiązań technologicznych mogą jednak być zarówno koszty samego pieca, jak i koszty medium grzewczego.

W latach 2012-2013 na terenie gminy zamontowano 292 zestawy solarne dofinansowane ze środków unijnych. Mieszkańcy nadal zainteresowani są dofinansowaniem montażu instalacji

solarnych, które jednak w istniejących warunkach klimatycznych w zasadzie umożliwiają jedynie podgrzanie ciepłej wody dla celów bytowych.

Najważniejszymi przyczynami występowania przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu na terenie gminy Kościelisko są:

- wysokie koszty wymiany palenisk domowych, które dodatkowo podnosi konieczność wymiany instalacji,
- niestabilne ceny paliw – uzależnienie się od jednego paliwa może być niekorzystne finansowo,
- wysokie koszty realizacji źródeł alternatywnych energii (pompy ciepła) oraz konieczność stosowania energii elektrycznej w tych systemach (dogrzewanie),
- brak perspektyw i programów sieciowego zaopatrzenia w ciepło na terenie gminy – np. geotermia, gazyfikacja, czy centralna sieć C.O., C.W.U.,
- spalanie odpadów i węgla niskiej jakości,
- okresowa, wysoka intensywność ruchu komunikacyjnego,
- brak dobrego przewietrzania terenów doliny²

Tabela nr 27 Średnia emisja CO₂ na gospodarstwo domowe w gminie Kościelisko (dane przedstawione dla grupy reprezentacyjnej 442 osób)

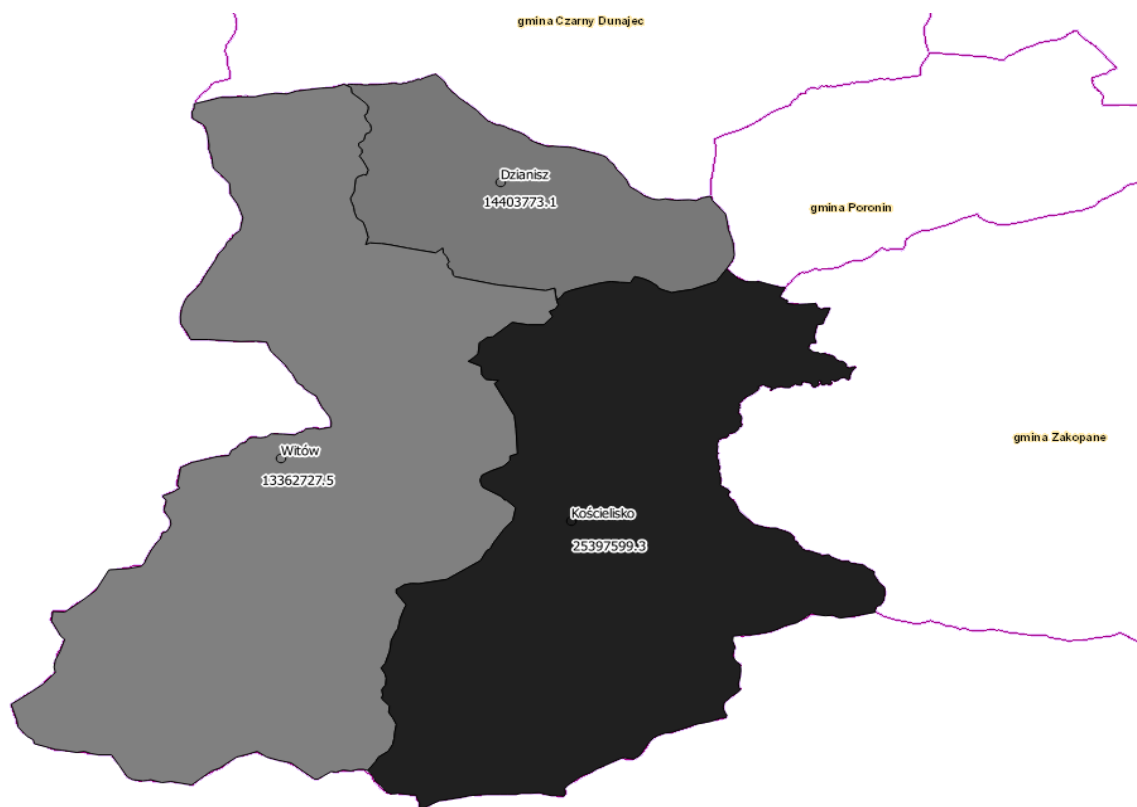
Sołectwo	Średnia emisja CO ₂ na gospodarstwo [g]
Dzianisz	14403773,1
Witów	13362727,5
Kościelisko	25397599,3
Razem:	53164099,9

Źródło: Opracowanie Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kościelisko

Mapa nr 2 Średnia emisja CO₂ w poszczególnych sołectwach gminy Kościelisko (quantum gis)

² Źródło: Projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

LEGENDA:

Średnia emisja CO₂ na gospodarstwo [g]

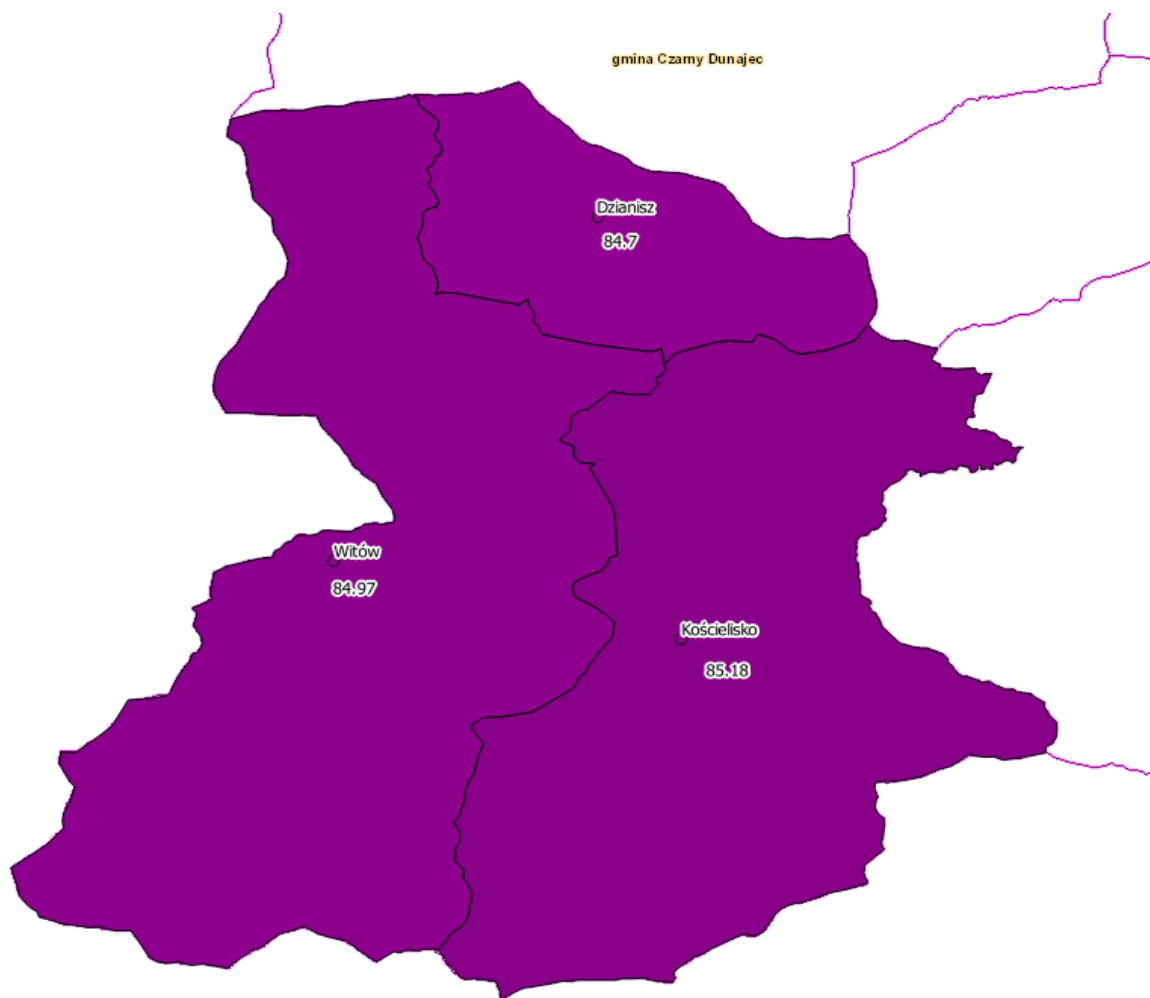
Witów – 13362 tys.

Działisz – 14403 tys.

Kościelisko – 25395 tys.

Źródło: Opracowanie Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kościelisko

Mapa nr 3 Średnia emisja Benzo(a)pirenu na gospodarstwo, w gramach [g] – quantum gis

LEGENDA:

Średnia emisja Benzo(a)pirenu na gospodarstwo [g]

Witów – 84,97

Działisz – 84,7

Kościelisko – 85,16

Źródło: Opracowanie Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Kościelisko

KANALIZACJA SANITARNA

Uważa się , że optymalnym sposobem odprowadzania nieczystości ciekłych jest kanalizacja sanitarna. Gmina Kościelisko posiada 46,11 km sieci kanalizacyjnej, która obejmuje części miejscowości Kościelisko i Witów. Wieś Działisz nie jest skanalizowana.

Na terenie gminy znajduje się 25 przydomowych oczyszczalni ścieków oraz 1 787 zbiorników bezodpływowych, do kanalizacji sanitarnej ścieki odprowadza 3 680 osób, są to głównie osoby zamieszkujące miejscowość Kościelisko i Witów

Stale prowadzone są prace nad wydłużaniem sieci kanalizacji sanitarnej. Aktualnie na etapie projektowym jest skanalizowanie osiedla Rysulówka w miejscowości Kościelisko realizowane przez SEWIK w Zakopanem. Planuje łączną długość sieci - 3 300 m i przewiduje się, że do systemu włączonych będzie ok. 80 budynków, a całkowita ilość odprowadzonych ścieków do oczyszczalni w Zakopanem wyniesie 92,5 m³/dobę.

Prace projektowe dotyczące kanalizacji wsi Witów, podjęte zostały w latach 90-tych, lecz ze względu na braki zgód właścicieli posesji wstrzymane zostały na kilka lat. W roku 2005 wznowiono prace projektowe. Stan skanalizowania wsi w 2013 roku wyniósł : długość sieci 10,3 km, długość przyłączy – 1,73 km, liczba przyłączy – 148 szt., liczba podłączonych gospodarstw 145 (dane z PPK). Siecią zarządza PPK w Nowym Targu, która jednocześnie kontynuuje prace projektowe. Aktualnie w Witowie realizowany jest II etap, obejmujący teren pomiędzy potokiem Czarny Dunajec a drogą wojewódzką nr 958. Przewiduje się że do kanalizacji podłączonych zostanie 140 posesji.

W roku 2014 Gmina Kościelisko otrzymała dofinansowanie z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na wykonanie dokumentacji projektowej dla budowy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Dzianisz i Witów. W wyniku realizacji tego projektu wykonano dokumentację budowlaną obejmującą ponad 20 km sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Dzianisz oraz ponad 12 km sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Witów. W najbliższych latach Gmina Kościelisko będzie czyniła starania o uzyskanie środków zewnętrznych na realizację tego zadania. Realizacja budowy kanalizacji sanitarnej objętej wykonaną w roku 2015 dokumentacją pozwoli na podłączenie do sieci kanalizacji sanitarnej około 95 % mieszkańców wsi Witów i ponad 90% mieszkańców wsi Dzianisz.³

WODOCIĄGI

³ Źródło: Urząd Gminy Kościelisko

Podstawowym sposobem zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy są indywidualne ujęcia wody tj. studnie kopane, głębinowe oraz dwa ujęcia wody w zarządzie gminy i kilka wodociągów grupowych, prywatnych.

W 2006 roku sieć własna gminy o długości 21,4 km obsługiwała 1903 mieszkańców Kościeliska z terenu Chotarz, Pitoniówka, Nędzówka, Szeligówka, częściowo Wojdyłówka, Karpielówka, Sywarne, częściowo Mocarni.

Sieć spółki wodnej o długości 3,7 km obsługiwała ok. 650 mieszkańców osiedli Wojdyłówka, Karpielówka Górna, Pod Blachówką. Mieszkańcy Czajek i Sobiczkowa Bór we wschodniej części wsi Kościelisko (125 odbiorców) zaopatrywani są w wodę z sieci wodociągu SEWIK.

Do 2013 roku ujęcie Hruby Regiel stanowiło główne ujęcie wód dla celów bytowych w Kościelisku. W roku 2013 oddano do użytku powierzchniowe ujęcie Kirowa Woda, które położone jest na terenie Tatrzańskiego Parku Narodowego. Obecnie pobierana z tego ujęcia woda dostarczana jest do istniejącej sieci wodociągowej ujęcia Hruby Regiel. Sieć ta ma 52 km długości, a z wodociągu wodę pobiera 390 odbiorców i 18 wspólnot mieszkaniowych. Sołectwa Dzianisz i Witów nie są wyposażone w wodociąg gminny, zaopatrzenie mieszkańców w wodę następuje poprzez ujęcia indywidualne, przeważnie studnie kopane, nie spełniające norm w zakresie jakości wody do spożycia⁴

GOSPODARKA ODPADAMI

Gmina Kościelisko posiada zorganizowany system gospodarki odpadami komunalnymi, który obejmuje mieszkańców i prowadzących działalność gospodarczą. Ponoszą oni opłaty za gospodarowanie odpadami. Na terenie gminy obowiązuje selektywna zbiórka odpadów. W roku 2013 zebrano 1519,46 ton odpadów komunalnych zmieszanych i liczba ich wzrosła do 1527,67 ton w 2014 roku, a w 2015r do listopada wyniosła 1514,61 ton. Uśredniając na jednego mieszkańca przypada około 126,8 kg odpadów.

Dane selektywnej zbiórki

W Gminie Kościelisko prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów komunalnych, wraz z szeroko zakrojoną działalnością informacyjną w jaki sposób ją prowadzić i jakie daje korzyści dla środowiska i mieszkańców. Z danych urzędu gminy w Kościelisku wynika, iż z roku na rok zwiększa się udział odpadów segregowanych. W 2013 roku wyniosła 309,96 ton, w 2014 roku

⁴ Źródło: Urząd Gminy Kościelisko

było ich już 548,15 ton natomiast z danych zarejestrowanych do listopada 2015 roku odbiór odpadów segregowanych wynosił 502,58 ton.

Odbiorem odpadów na terenie gminy Kościelisko zajmują się dwa podmioty do tego uprawnione tj. firma TESKO Sp. z o.o. oraz firma EMPOL Sp. z o.o. Odpady zebrane z terenu gminy trafiają do sortowni w Nowym Targu i Tylmanowej. Podstawowym dokumentem w zakresie gospodarki odpadami jest Regulamin utrzymania czystości i porządku obowiązujący na terenie gminy Kościelisko.

INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

Układ dróg w Gminie Kościelisko opiera się o drogę ponadlokalną oraz sieć dróg lokalnych dojazdowych. W południowej części wsi Kościelisko i przez wieś Witów przebiega droga wojewódzka nr 985, której zarządcą jest Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie. Droga ta łączy Gminę Kościelisko z Zakopanem oraz z Czarnym Dunajcem. Główną drogą miejscowości Kościelisko jest ulica Nędzy Kubińca, będąca w zarządzie Gminy Kościelisko. Łączy ona wieś z Zakopanem oraz drogą wojewódzką, a poprzez drogi dojazdowe również z osiedlami i wsią Dzianisz. Wzdłuż tej ulicy położone są wszystkie ważniejsze instytucje w miejscowości Kościelisko, takie jak szkoła, przedszkole, kościół, centrum kultury i turystyki – informacja turystyczna, GOKR, biblioteka publiczna, ośrodek pomocy społecznej, ośrodek zdrowia, poczta, dom ludowy oraz wiele sklepów.

Ukształtowanie terenu w sposób istotny wpływa na sieć dróg lokalnych w gminie. Najlepiej jest ona rozwinięta w Witowie. Zabudowa jest tam rozłożona w dolinie Czarnego Dunajca, wzdłuż drogi wojewódzkiej i starej drogi wiejskiej.

Trudne warunki terenowe, a co za tym idzie i komunikacyjne, mają miejscowość Kościelisko i Dzianisz, gdzie zabudowa rozłożona jest na stromych zboczach po których prowadzą w większości wąskie i niekiedy bardzo strome drogi, nie posiadające chodników czy oświetlenia.

Gmina posiada sieć dróg lokalnych, których długość wynosi **62 km** i dojazdowych **287 km**. Są to drogi jednojezdniowe, posiadające nawierzchnię bitumiczną – **46,20 km**, z tłucznią **214,00 km** oraz z płyt betonowych – **0,5 km**.

Część dróg będących we władaniu gminy stanowią drogi gruntowe 88,5 km. Stan prawny dróg jest w większości nieuregulowany, a także występują istotne rozbieżności pomiędzy

stanem faktycznym a mapami ewidencyjnymi. Budzi to wiele problemów związanych z zarządzaniem oraz inwestycjami drogowymi, czy nawet odśnieżaniem. Konflikty związane te przybierają formy ostre, często trwają wiele lat i pozostają nierozwiązane.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA – USŁUGI PUBLICZNE

Na terenie Gminy Kościelisko funkcjonują następujące jednostki sektora publicznego, zaspokajającego w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby, w różnych dziedzinach życia społecznego:

- **Urząd Gminy Kościelisko w Kościelisku** – budynek usytuowany na uboczu, posiada bariery architektoniczne, niedostosowany do korzystania przez osoby niepełnosprawne, wymagający termomodernizacji, stare budownictwo, dom wczasowy zaadoptowany na potrzeby urzędu.
- **Ośrodek Pomocy Społecznej w Kościelisku**, mieści się w budynku ZOZ-u w Kościelisku, budynek po termomodernizacji, z instalacją solarną, ekologiczne ogrzewanie na pellet, posiada bariery architektoniczne – nie przystosowany do korzystania przez osoby niepełnosprawne.
- **Straż Gminna w Kościelisku**, mieści się w budynku Urzędu Gminy Kościelisko, pomieszczenia zaadoptowane w przyziemiach.

Ośrodki kultury i sztuki:

- Gminny Ośrodek Kultury Regionalnej w Kościelisku, budynek nowy, przystosowany do korzystania przez osoby niepełnosprawne
- Filia Ośrodka w Witowie, niedostosowany do potrzeb ludzi niepełnosprawnych

Brak ośrodka kultury w miejscowości Dzianisz

Biblioteki:

- Biblioteka Publiczna w Kościelisku mieści się w budynku odnowionym, po termomodernizacji, wymianie stolarki okiennej, dachu, budynek nie jest dostosowany dla osób niepełnosprawnych.
- Filia biblioteki w Witowie, budynek wynajęty, niedostosowany do potrzeb ludzi niepełnosprawnych

Brak biblioteki publicznej w miejscowości Dzianisz

Placówki oświatowe:

- Zespół Szkół w Kościelisku,
- Zespół Szkół w Dzianiszu
- Zespół Szkół w Witowie
- Przedszkole Publiczne w Kościelisku, mieści się w odnowionym i dobudowanym budynku Zespołu Szkół w Kościelisku.

Budynki Zespołów Szkół w miejscowościach gminnych są budynkami gdzie przeprowadzono w ostatnich latach termomodernizację, wprowadzono ekologiczne ogrzewanie CO – olej opałowy, posiadają zamontowane panele solarne do ogrzewania CWU, podjazdy dla osób niepełnosprawnych.

Brak przedszkola w Dzianiszu Zespół Opieki Zdrowotnej:

- Samodzielny Publiczny ZOZ w Kościelisku – Ośrodek Zdrowia w Kościelisku, wyremontowany, posiada podjazd dla niepełnosprawnych, termomodernizacja, opalanie piecem na pellet, woda podgrzewana przez instalacje solarną – panele słoneczne, w budynku znajduje się apteka.
- Samodzielny Publiczny ZOZ w Dzianiszu – Ośrodek Zdrowia w Dzianiszu, budynek stary, nie ocieplony, brak podjazdu dla niepełnosprawnych, wymagający inwestycji, brak apteki w miejscowości – **Brak odpowiedniej infrastruktury dla ZOZ w miejscowości Dzianisz**
- Samodzielny Publiczny ZOZ w Witowie – Ośrodek Zdrowia w Witowie, budynek wyremontowany, pomieszczenia odnowione i dostosowane do wymogów osób niepełnosprawnych, punkt apteczny obok ZOZ-u

Ochotnicza Straż Pożarna:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Kościelisku, budynek po termomodernizacji
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dzianiszu Górnym, budynek po termomodernizacji
- Ochotnicza Straż Pożarna w Dzianiszu Dolnym- budynek stary wymagający kompleksowego remontu
- Ochotnicza Straż Pożarna w Witowie budynek w dobrym stanie technicznym, spełnia w odpowiedni sposób swoje funkcje.

Budynki stanowiące własność gminy Kościelisko ogrzewane są w głównej mierze olejem opałowym oraz pelletem. Wykonane zostało to w ramach działań proekologicznych z zakresu ochrony powietrza. Przeprowadzone zostały również prace termomodernizacyjne we wszystkich obiektach użyteczności publicznej, będących własnością gminy:

GMINNY ZASÓB MIESZKANIOWY

W Gminie Kościelisko znajduje się 12 lokali będących własnością gminy. Należą do nich: Dom Nauczyciela w Kościelisku, w którym znajdują się 4 lokale o łącznej powierzchni **180,1 m²**. Lokale są w ogólnie dobrym stanie technicznych, wyposażone w instalacje elektryczne, CO, wodno-kanalizacyjne, każdy lokal mieszkalny posiada łazienkę. Największy lokal ma ponad 50 m². Drugim budynkiem w Kościelisku, w którym mieści się lokal mieszkalny jest Ośrodek Zdrowia. Lokal ten zajmuje powierzchnię **47,95 m²**, jest wyposażony w łazienkę, instalacje elektryczne, CO oraz instalacje wodno - kanalizacyjne. **W Witowie** znajdują się łącznie 4 lokale mieszkalne o łącznej powierzchni **130,65 m²**. Największy z lokali posiada ponad 54 m². Lokale wyposażone są w instalacje elektryczne, CO, wodno kanalizacyjne oraz łazienkę.

W Dzianiszu znajdują się 3 lokale mieszkalne z łazienkami w budynku Zespołu Szkół. Lokale o łącznej powierzchni **104 m²** wyposażone są w instalacje elektryczne, CO, oraz wodno kanalizacyjne.

Wszystkie posiadane przez Gminę lokale mieszkalne są w chwili obecnej zajęte, głównie przez nauczycieli pracujących w szkołach prowadzonych przez Gminę. Gmina Kościelisko nie posiada wolnych zasobów mieszkaniowych, choć potrzeby w tym zakresie są duże. W najbliższym czasie Gmina z pewnością nie uniknie problemów związanych z zapewnieniem mieszkań osobom potrzebującym. Dlatego też planuje się, że po przeniesieniu siedziby Ośrodka Pomocy Społecznej do nowego budynku administracyjnego, w pomieszczeniach zajmowanych w chwili obecnej przez Ośrodek Pomocy Społecznej będzie można urządzić mieszkania socjalne.

O wadze infrastruktury sektora publicznego świadczy fakt, iż jest on jednym z czynników wpływających na poziom życia ludności danej miejscowości, gminy. Istotną cechą samorządu gminy jest zaspokojenie potrzeb lokalnej społeczności. Dlatego też infrastruktura społeczna wchodzi w skład usług publicznych, poprzez działalność edukacyjną, zdrowotną,

opiekuńczą, socjalną, kulturalną, wypoczynkową. Od umiejętności gospodarowania zasobami i od tego, jak gmina będzie wykorzystywać swoje szanse, zależy jej rozwój. Infrastruktura stanowi kombinację wielu cech, bez których nie jest możliwy rozwój gospodarczy jednostki lokalnej i wyższy standard życia społeczności lokalnej, stanowi też inwestycję w człowieka, a środki przeznaczone np. w naukę można traktować jako inwestycję w kapitał ludzki.

Analizując powyższe dane, możemy zauważyć braki w infrastrukturze publicznej, głównie w miejscowości Dzianisz. Chodzi tu głównie o ośrodek kultury, którego jest brak w miejscowości, a co za tym idzie funkcje kulturowe są poza zasięgiem miejscowości, najbliższa filia jest w Witowie oraz centrum kultury w Kościelisku. Ukształtowanie granic poszczególnych miejscowości w gminie sprawia uciążliwość w skorzystaniu z usług, które nie występują na danym terenie. Do tego należy dodać również problem z dojazdem do pewnych obiektów, gdyż gmina nie posiada własnej komunikacji. Składa się ona z przewoźników prywatnych, którzy swoje usługi prowadzą w sposób niekontrolowany przez gminę, są to głównie samochody małe typu BUS, niedostosowane do przewozu osób niepełnosprawnych. Brak apteki w miejscowości Dzianisz oraz położenie ZOZ-u w starym, niedostosowanym budynku do potrzeb ludzi chorych, posiadających pewne dysfunkcje sprawia, iż infrastruktura społeczna w miejscowości Dzianisz jest uboga, nie dająca możliwości godnego funkcjonowania ludzi tam mieszkających, którzy w tej sferze mogą czuć się zmarginalizowani.

Budynek Urzędu Gminy w miejscowości Kościelisko jest budynkiem przestarzałym, umiejscowionym na peryferiach miejscowości Kościelisko, z niedogodnym dojazdem, posiadający bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych, które bez pomocy osób trzecich nie skorzystają z usług Urzędu. Analizując strukturę społeczeństwa w gminie i wzrost ludzi w wieku poprodukcyjnym tak nieprzygotowany urząd będzie dużą barierą dla coraz starszego społeczeństwa zamieszkującego Gminę.

Rozmieszczenie obiektów publicznych na terenie Gminy Kościelisko zaznaczono na załączniku graficznym. Jak wynika z tego załącznika najwięcej obiektów świadczących usługi publiczne zlokalizowanych jest w sołectwie Kościelisko, zaś najmniej w sołectwie Dzianisz.

Na załączniku graficznym przedstawiono również rozmieszczenie gruntów stanowiących własność komunalną Gminy Kościelisko. Jak wynika z załącznika najwięcej obszarów

stanowiących własność Gminy Kościelisko zlokalizowanych jest na terenie sołectwa Kościelisko. Dużo mniej nieruchomości komunalnych zlokalizowanych jest w sołectwach Dzianisz i Witów. Przyczyną zlokalizowania większej ilości nieruchomości komunalnych w sołectwie Kościelisko w porównaniu z pozostałymi sołectwami jest fakt, iż sołectwo Kościelisko jest centrum administracyjnym Gminy. Tutaj zlokalizowane są wszystkie instytucje gminne, jak urząd gminy, GOPS, GOKR, biblioteka itp.

Część obszarów Gminy Kościelisko dotknięta jest problemami infrastrukturalnymi i przestrzennymi, do których mogą należeć m.in. niedostateczne wyposażenie w infrastrukturę przestrzenną, występowanie zdegradowanych obiektów, które utraciły swoją funkcję, lub ze względu na swój wiek nie mogące się dostosować do obecnych funkcji, czy użyteczności publicznej, posiadającej inne wymagania czy oczekiwania, jak kilkanaście lat temu.

Na obszarze gminy można zaobserwować niekorzystne zjawisko jakim jest tendencja do rozpraszania zabudowy poza istniejące, historycznie ukształtowane zespoły osadnicze. Tendencje te na obszarze gminy mają ograniczony charakter, nieprowadzący do znaczących zmian proporcji między terenami zabudowanymi i otwartymi, jednak prowadzi to do stopniowego ograniczenia wartości krajobrazowych i widokowych obszaru.

W gminie można zaobserwować również problemy przestrzenne. W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji, wizji lokalnej stwierdzono, iż na jej terenie zlokalizowane są obszary wraz z obiektami, które straciły swoją funkcję, wymagające modernizacji i odnowy. Byłe tereny powojkowe zostały zaznaczone na załączniku graficznym do diagnozy. Jak wynika z tego załącznika obiekty wojskowe były zlokalizowane przede wszystkim w sołectwie Kościelisko. Tereny i obiekty zajmowane do końca lat 90-tych ubiegłego stulecia przez wojsko są mocne zużyte, odstraszały swoim wyglądem i wymagają głębokiej rewitalizacji. Do terenów tych należy zaliczyć:

- 1) Teren WDW Kościelisko obejmujący zaplecze magazynów żywnościowych , technicznych i mundurowych, lokalizację garaży dla samochodów i autobusów obsługi Zespołu Wypoczynkowego, obiekty przeznaczone na warsztaty naprawcze pojazdów ,sprzętu mechanicznego oraz warsztaty rzemieślnicze takie jak : stolarnia , kuźnia, blacharnia, naprawy sprzętu elektrycznego, elektronicznego i telekomunikacyjnego. W ramach kompleksu funkcjonowało również zaplecze

magazynowania materiałów pędnych i smarów ze stacją tankowania pojazdów, obiekty budowlane służące ochronie terenu, budynki przeznaczone na prowadzenie działalności handlowo usługowej, budynek służby medycznej i odnowy biologicznej, budynki techniczne kotłowni, oczyszczalni ścieków, infrastruktura rekreacyjna korty, boiska, ścieżki spacerowe. Część terenów wchodzących w skład kompleksu została sprzedana prywatnym inwestorom, a pozostałą częścią, w tym obiektem wypoczynkowym WDW Kościelisko zarządza spółka pod nazwą Domy Wczasowe WAM sp. z o.o.

- 2) Kompleks wypoczynkowy DW Salamandra, gdzie do końca lat 90-tych funkcjonował dom wczasowy wraz z zapleczem towarzyszącym dla obiektu. W chwili obecnej budynek główny DW Salamandra zakupił prywatny inwestor, który zamierza obiekt zmodernizować, właścicielem pozostałych gruntów jest Agencja Mienia Wojskowego, która przekazała te grunty w dzierżawę na rzecz DW Salamandra sp. z o.o.
- 3) Kompleks stadionu biathlonowego, który do końca lat 90-tych zarządzany był przez jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej. Obecnie właścicielem terenu kompleksu jest Tatrzański Park Narodowy, zaś właścicielem budynków Agencja Mienia Wojskowego. Tatrzański Park Narodowy wydzierżawił teren Gminie Kościelisko, która zamierza przeprowadzić na nim inwestycję związaną z przebudową stadionu biathlonowego i wykorzystanie go do ogólnodostępnej rekreacji,
- 4) Kompleks Wojskowego Ośrodka Szkoleniowo Kondycyjnego, którym do chwili obecnej zarządza Regionalny Zarząd Infrastruktury, a właścicielem terenu jest Ministerstwo Obrony Narodowej.

Tabela 28 Zestawienie obiektów użyteczności publicznej przedstawia poniższa tabela:

Usługi i obiekty publiczne	Sołectwo		
	Witów	Dzianisz	Kościelisko
siedziba urzędu gminy w Kościelisku	- dogodne połączenie komunikacyjne, na kierunku do Zakopanego	- jego lokalizacja w Kościelisku stanowi znaczny problem dla mieszkańców Dzianisza, zwłaszcza osób starszych nieposiadających samochodu, z powodu	- budynek w złym stanie technicznym, - budynek zlokalizowany na obrzeżu sołectwa, - budynek niedostosowany do pełnionej funkcji administracyjnej,

		braku dogodnych połączeń komunikacyjnych, brak możliwości dojazdu jednym busem	- budynek niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych
Straż Gminna	- siedziba w suterynie budynku urzędu gminy		
Ośrodek Pomocy Społecznej	- lokalizacja przy ul. Nędzy Kubińca w Kościelisku stanowi znaczny problem dla mieszkańców Witowa, zwłaszcza osób starszych nieposiadających samochodu, z powodu braku dogodnych połączeń komunikacyjnych	- lokalizacja przy ul. Nędzy Kubińca w Kościelisku stanowi znaczny problem dla mieszkańców Dzianisza, zwłaszcza osób starszych nieposiadających samochodu, z powodu braku dogodnych połączeń komunikacyjnych	- budynek po remoncie jednak niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych - brak wystarczającej liczby pomieszczeń zapewniających prywatność osobom, którym udzielana jest pomoc
Szkoła Podstawowa i Gimnazjum	- budynek w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	- budynek w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	- budynek w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb
Przedszkole	niepubliczne przedszkole prowadzone przez siostry zakonne	brak	zlokalizowane przy Zespole Szkół w Kościelisku, - budynek w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb
Biblioteka	- pomieszczenia biblioteki mieszczą się budynku stanowiącym własność Skarbu Państwa, - stan techniczny budynku jest zły, niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych - budynek mieści się w znacznej odległości od zwartej zabudowy wsi, przez co jego dostępność jest nieco ograniczona dla mieszkańców	- biblioteka publiczna mieści się w suterynie budynku prywatnego - budynek biblioteki publicznej niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych	- budynek mieści się w centrum wsi Kościelisko, - stan techniczny dobry - budynek biblioteki publicznej niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych
Boisko szkolne	- boisko ze sztuczną nawierzchnią, w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	- ze sztuczną nawierzchnią, w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	- typu orlik, w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb
Gminny Ośrodek Kultury Regionalnej	pomieszczenia ośrodka kultury mieszczą się budynku stanowiącym własność Skarbu Państwa,	Brak	- obiekt w dobrym stanie technicznym, nie adekwatny do pełnionej funkcji (za mała sala

	- stan techniczny budynku jest zły, niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych - budynek mieści się w znacznej odległości od zwartej zabudowy wsi, przez co jego dostępność jest nieco ograniczona dla mieszkańców		wystaw)
Centrum Tradycji i Turystyki, Informacja Turystyczna	brak	Brak	- obiekt nowy, adekwatny do funkcji i potrzeb
Dom Ludowy	brak	Brak	- obiekt należący do Związku Podhalań, okazjonalnie wykorzystywany na cele kulturalne - budynek zabytkowy wymagający remontu
Scena plenerowa	- zlokalizowana przy budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Witowie, wykorzystywana wyłącznie w związku z wydarzeniami plenerowymi	- zlokalizowana na obrzeżu wsi wykorzystywana wyłącznie w związku z wydarzeniami plenerowymi	- zlokalizowana przy głównej ulicy sołectwa, wzbogacona palcem zabaw dla dzieci i siłownią, obiekt wykorzystywany okazjonalnie i stale.
Usługi pocztowe	Brak	brak	- budynek niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych
Ośrodek zdrowia	- budynek dzierżawiony przez gminę od Wspólnoty Uprawnionych 8 Wsi, po remoncie generalnym, zapewnia usługi w zakresie podstawowej opieki medycznej: gabinety: lekarza POZ, zabiegowy i stomatologiczny	- mieści się na piętrze budynku remizy Dzianisz Dolny, - budynek nieremontowany o cechach zabytkowych niedostosowany do funkcji związanych z opieką zdrowotną, niedostosowany do obsługi osób niepełnosprawnych - zapewniona podstawowa opieka medyczna; gabinety: lekarza POZ oraz zabiegowy	- budynek własny gminy, po remoncie, zapewnia usługi w zakresie podstawowej opieki medycznej; gabinety: lekarza POZ, zabiegowy oraz stomatologiczny
Ochotnicza Straż Pożarna	- 1 jednostka OSP Witów, mieści się w budynku murowanym, w dobrym	- 2 jednostki OSP Dzianisz Dolny i Górny, - OSP Dzianisz Dolny	- 1 jednostka OSP Kościelisko, mieści się w budynku murowanym, w

	stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	mieści się w zabytkowej remizie, Dzianisz Górny w budynku murowanym, w dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb	dobrym stanie technicznym, adekwatny do funkcji i potrzeb
Kościół	zabytkowy, drewniany, w stanie dobrym	zabytkowy, drewniany, w stanie dobrym	zabytkowy, drewniany, w stanie dobrym
Cmentarz	potrzeba powiększenia – zakupiono działkę, wymagana zmiana planu zagospodarowania	zabezpiecza potrzeby	zabezpiecza potrzeby

WYZNACZENIE OBSZARÓW KRYZYSOWYCH:

Obszary kryzysowe wyznaczono w obrębie terenów zamieszkałych, na których sytuacja społeczno-gospodarcza określona została jako niekorzystna dla mieszkańców, gdzie występuje koncentracja negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji, czy kapitału społecznego. Na obszarach tych wystąpiły ponadto negatywne zjawiska, wynikające z diagnozy, a dotyczące całego obszaru Gminy Kościelisko, takie jak:

- słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw, brak ich rozwoju.
- Na całym obszarze Gminy widzimy przekroczenie standardów jakości środowiska, spowodowane głównie użytkowaniem pieców węglowych, mało wydajnych. Surowy klimat środowiska górskiego, skłania do używania mało ekologicznego paliwa (węgiel kamienny, brunatny) do ogrzewania budynków przez większość miesięcy w roku , a główne nasilenie występuje w miesiącach jesienno – zimowych, od listopada do marca,
- Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny utrudniający dostęp do podstawowych usług publicznych (budynek urzędu gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Ośrodka Zdrowia w Dzianiszu, brak punktu aptecznego w Dzianiszu, ośrodka kultury, przedszkola i biblioteki publicznej w Dzianiszu),

- Degradacja stanu technicznego budynków oraz brak rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych- dotyczy powojсковych obszarów zdegradowanych.

Tabela nr 29 Negatywne zjawiska społeczne – intensywność występowania w miejscowościach z obszaru Gminy Kościelisko.

Negatywne zjawiska społeczne				
<u>Miejscowość</u>	<u>Bezrobocie</u>	<u>Ubóstwo</u>	<u>Przestępczość</u>	<u>Poziom edukacji</u>
Kościelisko	Wysokie	Średnie	Wysoka	Średni
Witów	Niskie	Średnie	Niska	Wysoki
Dzianisz	Średnie	Wysokie	Niska	Niski

Źródło: Opracowanie własne, wynik z diagnozy

W powyższej tabeli zebrano i usystematyzowano wskaźniki świadczące o występowaniu zdegradowanych obszarów na terenie Gminy Kościelisko. Na podstawie analizy danych dokonano oceny problemów społecznych i gospodarczych oraz infrastrukturalnych i przestrzennych w poszczególnych miejscowościach

W **Tabeli nr 29** zaznaczono na czerwono najbardziej negatywne zjawiska, które są wyznacznikiem obszaru zdegradowanego, a kolorem zielonym zaznaczono zjawiska, które wpływają pozytywnie na rozwój gospodarczy gminy. Kolor pomarańczowy to pośredni stan pomiędzy najgorszym, a tym do przyjęcia. Jak możemy zauważyć z Tabeli nr 29, terenami zdegradowanymi są części obszarów miejscowości Kościelisko i Dzianisz. Na terenie tych miejscowości występują co najmniej dwa negatywne zjawiska świadczące o stanie kryzysowym tego obszaru. Miejscowości Kościelisko i Dzianisz charakteryzują się występowaniem, poza zdiagnozowanymi negatywnymi zjawiskami, innymi czynnikami, które pozwalają zaliczyć części tych miejscowości do obszarów zdegradowanych. Jak wspomniano w diagnozie w miejscowości Dzianisz występują braki w dostępie do podstawowych usług, np. dostępność apteki, biblioteki publicznej, czy domu kultury. Budynek ośrodka zdrowia w Dzianiszu jest obiektem nie spełniającym swoich funkcji w dostatecznym wymiarze. Jest on w dużej części zdegradowanym technicznie budynkiem, niedostosowanym do potrzeb ludzi

niepełnosprawnych. Biorąc pod uwagę brak stałych, dobrej jakości połączeń komunikacyjnych, który utrudnia przemieszczanie się poza teren miejscowości osobom, szczególnie starszym, pozbawionym własnego środka lokomocji, należy podkreślić, iż mieszkańcy Dzianisza mają najbardziej utrudniony dostęp do usług publicznych spośród wszystkich mieszkańców Gminy. Brak przedszkola z pewnością wpływa na gorsze wyniki nauczania na kolejnych szczeblach edukacji. Brak właściwej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, która jest dopiero na etapie planów, czy drogowej - drogi jednokierunkowe, wąskie, w dużej mierze pozbawione chodnika, oświetlenia, przemawia za potrzebą wprowadzenia koniecznych działań zmierzających do poprawy sytuacji na tym obszarze.

Miejscowość Kościelisko jest najbardziej zaludnioną miejscowością w Gminie Kościelisko, tutaj też umiejscowione są główne budynki pełniące rolę publiczną: Urząd Gminy, centra kultury, biblioteka publiczna, czy ośrodek pomocy społecznej. Analizując przytoczoną diagnozę, obserwujemy, iż przy dużym zaludnieniu miejscowości Kościelisko bardzo widoczne są negatywne czynniki, które klasują tą miejscowość do obszaru zdegradowanego. Możemy tu zaobserwować największy współczynnik bezrobocia na tle całej gminy, czy dużą ilość osób korzystających z pomocy społecznej. Zjawiska te przyczyniają się do występowania kolejnych negatywnych czynników, jak największa liczba popełnianych przestępstw, która stanowi 99% przestępstw w całej gminie. Przy dużym skupisku ludności obserwujemy negatywne zjawisko zanieczyszczenia powietrza pyłami z palenisk węglowych, niedostateczna infrastruktura drogowa, poza drogą główną – drogi wąskie, w terenie górzystym, bez chodników, oświetlenia, stanowią barierę dla osób z różnymi typami niepełnosprawności. Budynek Urzędu Gminy, spełniający ważne funkcje społeczne w każdej gminie jest budynkiem przestarzałym, posiadającym szereg barier architektonicznych. Ze względu na starzenie się społeczeństwa w gminie, budynek urzędu będzie stanowił coraz to większą barierę dla swoich mieszkańców, nie tylko ze względu na złe usytuowanie, poza centrum, na obrzeżach miejscowości ale również na utrudniony dojazd, czy brak funkcjonalności obiektu. Zarówno budynek urzędu gminy, jak i budynek Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej są budynkami starymi nie dostosowanymi do potrzeb osób niepełnosprawnych i w chwili obecnej nie zapewniają realizacji usług publicznych na poziomie oczekiwanym przez

mieszkańców. Na terenie wsi Kościelisko stwierdzono również występowanie częściowo niezamieszkałych terenów powojkowych, gdzie występują negatywne zjawiska w postaci degradacji stanu technicznego obiektów, które w chwili obecnej nie spełniają przypisanych im funkcji, a ich wygląd techniczny wpływa negatywnie na wizerunek całej Gminy. Tereny te zostały włączone do obszaru rewitalizacji, gdyż zaplanowane na tych terenach inwestycje pozwolą na przypisanie tym obszarom nowych funkcji turystyczno- rekreacyjnych i gospodarczych, które przyczynią się do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym i pozwolą na wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych.

W wyniku przeprowadzonych analiz określono następujące potencjalne obszary zdegradowane:

- 1) Obszar wschodniej części wsi Kościelisko obejmujący ulice Pod Blachówką oraz Sobiczkowa, gdzie występują największe skupiska osób bezrobotnych oraz korzystających z pomocy społecznej wraz z powojkowym obszarem zdegradowanym obejmującym dawne zaplecze socjalne i gospodarcze dla jednostki wojskowej funkcjonującej na terenie Gminy Kościelisko do końca lat 90- tych
- 2) zachodniej części wsi Kościelisko obejmujący część ulicy Nędzy Kubińca oraz Strzelców Podhalańskich od skrzyżowania z ulicą Nędzy Kubińca do skrzyżowania z ulicą Groń wraz z powojkowym obszarem zdegradowanym obejmującym kompleks stadionu biathlonowego Kościelisko- Kiry.
- 3) Obszar środkowej części wsi Dzianisz, na którym stwierdzono występowanie negatywnych zjawisk w postaci: wysokiego poziomu bezrobocia, wysokiego odsetka osób korzystających z pomocy społecznej, braku odpowiedniego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz zły stan techniczny posiadanej infrastruktury (brak wodociągu, kanalizacji, przedszkola, domu kultury, zły stan techniczny budynku ośrodka zdrowia i pomieszczeń zajmowanych przez bibliotekę publiczną).

W ramach tych obszarów określono następujące obszary rewitalizacji:

- 1) Powojkowy obszar zdegradowany we wschodniej części Kościeliska obejmujący dawne zaplecze socjalne i gospodarcze dla jednostki wojskowej funkcjonującej na terenie Gminy Kościelisko do końca lat 90-tych. Granice obszaru wyznaczają: teren zabudowany byłymi budynkami powojkowymi, wykorzystane obecnie pod magazyny dla hurtowni, sklepy oraz budynki zaadoptowane pod wynajem i działalność usługowo - handlową. Jest to teren zalesiony, zdegradowany, niewykorzystany. Obszar obejmuje łącznie **33,173** ha, zamieszkuje go **276** mieszkańców.

- 2) Powojkowy obszar zdegradowany w zachodniej części wsi Kościelisko obejmujący kompleks stadionu biathlonowego Kościelisko – Kiry wraz z terenem obejmującym parkingi u wylotu Doliny Kościeliskiej. Powierzchnia obszaru wynosi **48,935** ha, obszar zamieszkuje **38** osób
- 3) Obszar centrum wsi Dzianisz obejmujący działki ewidencyjne: 8685/1; 3167/4; 3168/2; 3167/3; 3202/2; 3202/3; 3226/3; 3226/4; 3437/1; 9371; 3462/5; o łącznej powierzchni **0,8753** ha. Obszar zamieszkuje **26** osób.

łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 82,9833 ha, co stanowi 0,61% obszaru gminy. Obszar ten zamieszkuje łącznie 340 osób, co stanowi 3,94 % ogólnej liczby mieszkańców.

Przeprowadzona diagnoza służąca wytypowaniu obszarów problemowych została oparta o weryfikowalne kryteria, które w dłuższej perspektywie pozwolą na monitorowanie postępu procesu rewitalizacji. Kwalifikowalne i weryfikowalne dane pozwoliły zdiagnozować obszary problemowe w gminie. Uzyskanie danych ilościowych dało obraz obszarów charakteryzujących się koncentracją problemów, które w dalszym etapie prac powinny stać się przedmiotem dogłębnej analizy w oparciu o inne niż statystyczne metody. Analiza zjawisk kryzysowych została przeprowadzona z uwzględnieniem podstawowych rodzajów problemów społecznych, gospodarczych oraz przestrzenno-infrastrukturalnych.